

Problematization of Gender Identity in the Social Interactions of Transgender Individuals in Tehran

Seyed Ali Hashemianfar

Associate Professor of Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran. J.Hashemian@ltr.ui.ac.ir

Sahar Heydari

Ph.D. Candidate in Social Issues of Iran, Department of Sociology, Islamic Azad University, Dehaghan Branch, Dehaghan, Isfahan, Iran. heidarys449@gmail.com

Abstract

In Iran, despite the legal recognition of gender reassignment, transgender individuals continue to encounter profound cultural, social, and structural constraints. Even after undergoing gender transition, they face persistent psychological pressures, social discrimination, and normative restrictions. Within this context, gender identity emerges as a central dimension of their social experience, profoundly shaping interpersonal and social relations under the influence of prevailing cultural norms and value systems. This study, conducted in 2024 in Tehran, aimed to explore the phenomenological dimensions of transgender individuals' social interactions. Employing a qualitative design informed by an interpretative phenomenological approach, data were collected through in-depth individual interviews. A total of 23 interviews were conducted until theoretical saturation was achieved, and the data were analyzed using Colaizzi's method. The findings revealed that categories such as distortion of emotions, struggle against norms, role concealment, self-subordination, and false identity construction played prominent roles in participants' lived experiences, significantly shaping their everyday interactions. Overall, the results indicate that the social interactions of transgender individuals in Tehran follow multilayered and diverse patterns encompassing restrictions, adaptive strategies, and varied forms of identity representation. The analysis further suggests that a deeper understanding of transgender experiences within Iran's cultural, structural, and normative contexts-particularly through policies aimed at public education-may substantially alleviate the challenges faced by this population.

Keywords: Gender identity; Sexual Socialization; Social Interactions; Transgender Individuals; Interpretative Phenomenology.

Social Problems of Iran, Vol. 16, No. 2, Summer 2025

Pages 267-307

2476-695X© The Author(s). Published by Kharazmi University

ISSN: 2476-6933

Extended Abstract

1. Introduction

Sexual identity is constructed through the socialization process within formal and informal institutions, and for most individuals, it aligns naturally with their biological sex. These individuals typically do not question the sex they were assigned at birth and enact behaviors consistent with it. In contrast, transgender individuals-whose gender identity does not align with their biological sex, behaviors, or internal sense of self-often conflict with binary gender norms and cultural expectations. They transgress or combine socially prescribed masculine and feminine roles, positioning themselves outside conventional gender dichotomies. Consequently, transgender individuals experience systemic discrimination, stigmatization, civil rights limitations, harassment, restricted educational and occupational opportunities, and various social pressures. They are frequently exposed to violence, social isolation, and transphobia. The inherently social nature of human life is further complicated for transgender people, as incongruence between their gender identity and societal expectations significantly affects the quality of their social relationships and individual well-being. Even with the legal possibility of gender-affirming surgery in Iran, transgender individuals continue to face pre- and post-operative social and psychological pressures that hinder the free expression of their desired gender identity. These pressures compel them to adopt social strategies such as conforming to societal expectations, limiting personal and social choices, and enacting roles prescribed by the dominant social order. Interactions defined by the societal valuation of gender identity often generate stress, fear of social rejection, and psychological strain for transgender people, making gender identity a central axis of their lived experience. This study focuses on the problematization of sexual identity in the social interactions of transgender individuals in Tehran, aiming to illuminate how social and cultural norms shape attitudes, behaviors, and lived experiences, and why social engagement for this population is often accompanied by heightened limitations and pressures.

2. Methodology

Given the study's aim to explore complex and latent dimensions of experience, a qualitative methodology rooted in an interpretive paradigm was employed to capture both subjective and objective aspects of transgender individuals' social interactions. Participants included 23 transgender individuals residing in Tehran, selected through purposive snowball sampling. Eligibility criteria required participants to have visited counseling or psychological centers at least three times per year for issues related to gender identity. Official documentation con-

firming the participants' transgender status—validated through clinical psychiatric assessment—served as inclusion criteria. Participants either had a female biological sex identifying psychologically as male or vice versa. Data collection adhered strictly to ethical standards, ensuring confidentiality and the secure handling of personal and identity information. Interviews were conducted in settings chosen by participants, including public parks, cafés, and workplaces. The semi-structured interview protocol covered topics such as personal experiences in social interactions, responses from individuals and social groups to participants' gender identity, behavioral strategies in response to various social orientations, and challenges encountered in social interactions.

3. Findings

The study identified five primary themes: emotional distortion, resistance to norms, role flexibility, self-subordination, and fabricated identity. Transgender individuals frequently suppress or distort their true feelings and identities to conform to societal expectations, motivated by fear of judgment and past negative social experiences. This strategy enables them to avoid stigmatization but limits their participation in social life and suppresses intrinsic needs and desires, such as emotional sharing or engagement in altruistic activities. Some transgender individuals actively challenge restrictive social norms, responding to repeated marginalization and judgment. This resistance reflects both an assertion of internal identity and a sociopolitical protest against cultural and normative constraints, dedicating energy to altering societal perceptions and reducing normative pressures. However, individuals who conceal their identity cannot easily engage in such resistance due to the personal risks associated with disclosure. Role concealment emerged as a strategy to manage the psychosocial risks associated with gender identity. Transgender individuals negotiate between accessing their desired identity and the psychological and social costs of disclosure or medical transition. This strategy, grounded in practical considerations, experiential knowledge, and risk assessment, allows them to navigate social life while minimizing potential threats. Particularly among trans women with masculine psychological traits, heightened awareness of societal norms and the threat of social rejection fosters self-subordination in social interactions. This mechanism serves to avert stigma and social tension, reflecting the fragility of their gender identity. Individuals adopting this stance behave cautiously and deferentially, tolerating unpleasant circumstances to prevent further marginalization. Some transgender individuals present a constructed identity contrary to their internal sense of self to manage social relationships. This fabricated identity emerges from cultural and social constraints and stigmatizing labels that hinder access to legitimate expressions of gender identity. It mediates three interacting forces: internal desire for gender identity realization, sociocultural pressures,

and active management of social relations. Although it constitutes a form of coerced conformity to dominant structures, fabricated identity functions as a pragmatic tool to sustain social presence and mitigate isolation.

4. Conclusion

Gender identity profoundly shapes the social interactions of transgender individuals, as societies frequently stigmatize or reject identities beyond the male/female binary. These pressures compel transgender people to suppress or distort internal experiences, adopt fabricated identities, self-subordinate, conceal their roles, or resist social norms strategically. These adaptive behaviors reflect the tension between individual agency and structural constraints: transgender individuals strive for social legitimacy and acceptance, yet dominant social structures limit full realization of their identity. Deficient supportive spaces, social backing, and comprehensive legal frameworks hinder the socialization process for transgender individuals, necessitating alignment with prevailing norms. Enhancing public education, cultural and sexual literacy, reforming legal and administrative procedures, providing psychosocial support, and creating safe social environments are critical for enabling transgender individuals to experience and express their authentic gender identity free from stigma and marginalization.

Keywords: Gender identity; Sexual Socialization; Social Interactions; Transgender Individuals; Interpretative Phenomenology.

مسئله‌مندی هویت جنسی در تعاملات اجتماعی افراد تراجنسیتی در شهر تهران

سیدعلی هاشمیان^۱ سحر حیدری^۲

چکیده

در ایران، با وجود مشروعیت قانونی تطبیق جنسیت، افراد ترنس همچنان با محدودیت‌های فرهنگی، اجتماعی و ساختاری مواجه‌اند. آنان حتی پس از تغییر جنسیت نیز فشارهای روانی، تبعیض و محدودیت‌های هنجاری را تجربه می‌کنند. هویت جنسی در این شرایط به مؤلفه‌ای محوری در تجربه اجتماعی آن‌ها بدل شده و روابط بین‌فردی و اجتماعی‌شان به شدت تحت تأثیر ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی قرار دارد. این پژوهش در سال ۱۴۰۳ با هدف بررسی پدیدارشناسانه تعاملات اجتماعی افراد ترنس در شهر تهران انجام شد. روش تحقیق کیفی و مبتنی بر رویکرد پدیدارشناسی تفسیری بود. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق فردی گردآوری شد و پس از انجام ۲۳ مصاحبه و رسیدن به اشباع نظری، با استفاده از روش کولایزی تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که مقولاتی همچون «تحریف احساس»، «ستیز با عرف»، «اختفای نقش»، «خودفرو دست‌انگاری» و «هویت‌سازی کاذب» در تجربه‌های زیسته مشارکت‌کنندگان نقش برجسته‌ای ایفا می‌کنند و بر تعاملات روزمره آنان اثر قابل توجهی دارند. به‌طور کلی، نتایج حاکی از آن بود که تعاملات اجتماعی افراد ترنس در تهران، دارای الگوهای چندلایه و متنوعی است که هم‌زمان محدودیت‌ها، سازوکارهای انطباق و بازنمایی‌های مختلف هویت را دربرمی‌گیرد. تحلیل این الگوها نشان می‌دهد که درک وضعیت افراد ترنس در چهارچوب بسترهای فرهنگی، ساختاری و هنجاری جامعه ایران با استفاده از سیاست‌گذاری در آموزش‌های عمومی می‌تواند بخش زیادی از مسائل و مشکلات این افراد را مرتفع سازد.

کلیدواژگان: هویت جنسی، اجتماعی‌شدن جنسی، تعاملات اجتماعی، افراد ترنس، پدیدارشناسی تفسیری

۱. دانشیار جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران/ J.Hashemian@ltr.ui.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری مسائل اجتماعی ایران، گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان، دهقان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)/ heidarys449@gmail.com

۱. مقدمه و طرح مسئله

هویت جنسی، طی فرآیند جامعه‌پذیری در قالب نهادهای رسمی و غیررسمی شکل می‌گیرد که در این فرآیند، اعضای جامعه الگوهای ادراکی، عاطفی و رفتاری مربوط به جنس خود را فرامی‌گیرند و درونی می‌سازند. سپری کردن موفقیت‌آمیز این فرآیند موجب شکل‌گیری هویت جنسی سازگار با جامعه می‌شود (ولدیگی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۱۶). بنابراین، برای اکثر افراد هویت جنسی یک واقعیت عادی و جافته‌است. آن‌ها جنسی را که با آن دنیا آمده‌اند را زیر سؤال نمی‌برند و رفتار به شیوه جنس متولدشده را انجام می‌دهند (زمانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۶).

در مقابل افرادی هم هستند که اندیشه و پاره‌ای از عادات رفتاری آن‌ها با هویت جنسی‌شان مطابقت ندارد که در اصطلاح به آن‌ها «تراجسیتی»^۱ گفته می‌شود. افرادی که دارای هویت جنسیتی متناقض هستند و ممکن است فرد اعضای جنسی مردانه داشته باشد درحالی‌که شخصیت جنسیتی‌اش زنانه باشد یا برعکس (مهرابی، ۲۰۱۲، به نقل از زمانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۶).

تراجنسیتی برای اشاره به هر فردی استفاده می‌شود که هویت یا نمود جنسیتی او یا مفهوم‌سازی‌های مرسوم از «مرد» یا «زن» را نقض می‌کند یا جنبه‌های مختلف نقش و هویت مردانه و زنانه را باهم ترکیب می‌کند (دیاموند و همکاران، ۲۰۱۱: ۶۲۹). این افراد از ساختارهای جنسیتی سفت و سخت و دوتایی سرپیچی می‌کنند و نقش‌های جنسیتی کلیشه‌ای رایج فرهنگی را بیان یا ارائه می‌دهند. آن‌ها به دلیل هویت تراجنسیتی خود، آنگ، تبعیض، سوءاستفاده جنسی، فقدان حقوق مدنی و آزار و اذیت را برای دسترسی به خدمات بهداشتی تجربه می‌کنند. علاوه براین، فقدان فرصت‌های شغلی و تحصیلی آن‌ها را به زندگی در فقر و پرداختن به تجارت پرخطر کار جنسی سوق می‌دهد (احمد، ۲۰۲۰: ۳۶).

انسان نیازمند زیست اجتماعی است و اساس زیست اجتماعی، تعامل مستمر با انسان‌های دیگر است (باقری و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۸). غالب تراجنسی‌ها به دلیل ناهم‌خوانی اندیشه با رفتار و سبک پوشش دلخواهشان که از جانب عرف، سنن، قانون، شرع و پاره‌ای از هنجارهای اجتماعی وضع شده است، در تعاملات خود با مشکلات متعددی روبه‌رو هستند.

1. Transgender
2. Diamond et al.
3. Ahmad

عدم تناسب هویت جنسی این افراد با آنچه جامعه از آن‌ها انتظار دارد، ممکن است کم‌وکیف تعاملاتشان را به صورت جدی تحت تأثیر قرار دهد و همین امر می‌تواند بسیاری از جوانب زندگی اجتماعی و فردی آن‌ها را تحت تأثیرات ناخوشایندی قرار دهد. علی‌رغم این‌که در کشور ایران، به صورت قانونی شرایط مطابقت جنسیت چنین افرادی با عمل پزشکی فراهم شده است، لذا هماهنگ کردن هویت جنسی مورد درخواست این افراد با آنچه از نظر زیستی هستند، به راحتی امکان پذیر نیست. به عبارت دیگر، تغییر جنسیت برای این افراد به تنهایی محدود به فراهم بودن امکان عمل جراحی نبوده و مسائل و حواشی جنسیت آن‌ها قبل و بعد از عمل، فرایندهای هویت‌یابی آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. برای نمونه مسائل و استرس‌های اجتماعی منحصربه‌فردی که افراد تراجنسیتی در معرض آن هستند شامل پنهان کردن هویت جنسیتی، مواجهه مداوم با ناهماهنگی یا ناهمخوانی جنسیتی، قرارگرفتن در معرض شیوه‌های نادرست مورد خطاب واقع شدن و آسیب‌شناسی هویت جنسیتی است (لوئیس و همکاران، ۲۰۲۱).

بنابراین می‌توان چنین اذعان نمود که این افراد در تعاملات خود با فقدان ارتباطات حمایتی گسترده‌ای مواجه هستند. این در حالی است که دسترسی به روابط اجتماعی حمایتی ممکن است منبعی اساسی برای تاب‌آوری و تقویت رفاه برای افراد ترنس‌جندر^۲ باشد، گروهی اجتماعی که اغلب به دلیل وضعیت به حاشیه رانده شده‌شان و بحث‌های داغ اجتماعی پیرامون انتقال هویت جنسیتی، استرس اجتماعی منحصربه‌فردی را تجربه می‌کنند (لوئیس و همکاران، ۲۰۲۳: ۲۲).

افراد ترنس‌پاره‌ای از فشارهای فرهنگی را در ارتباط با جنسیت و هنجارهای جنسی تجربه می‌کنند، زیرا با انتظارات فرهنگی و روانی اجتماعی که هویت جنسیتی را از زیست‌شناسی تغییرناپذیر می‌داند مطابقت ندارند (وستبروک و شیلت، ۲۰۱۴: ۲۱۳). خاویر و همکاران^۴ (۲۰۰۵) نشان دادند که افراد تراجنسیتی سطوح بالاتری از ناراحتی روانی، خطر خودکشی بالاتر و میزان بیشتری از سوء مصرف مواد را در مقایسه با تخمین‌های جمعیت عمومی گزارش می‌کنند و همه این‌ها در واکنش به موضوعات و موقعیت‌هایی است که ذیل هویت‌یابی در تعاملات اجتماعی تجربه می‌شود.

1. Lewis et al.

2. Transgender

3. Westbrook & Schilt

4. Xavier et al.

نگرش‌های اجتماعی به ناهماهنگی جنسیتی و عدم انطباق با انتظارات اجتماعی در سراسر جهان متفاوت است و در بسیاری از فرهنگ‌ها، تعصبات و انگ اجتماعی رایج است. در نتیجه، تراجنسیتی‌ها با چالش‌های مربوط به تبعیض (آژانس حقوق اساسی اتحادیه اروپا، ۲۰۱۴) و نگرش‌های منفی در میان مردم مواجه هستند (نورتون و هرک، ۲۰۱۴). هورمون درمانی، تغییر در رفتار اجتماعی، پوشش و یا جراحی تغییر جنسیت عمده‌ترین استراتژی‌هایی است که افراد ترنس برای تعریف هویت جنسی خود به کار می‌گیرند و با وجود انجام چنین اعمالی، تعاملات اجتماعی آن‌ها با مسائلی که ممکن است آسیب‌زا و غیرمعمول باشد، مواجه است. به بیان دیگر، تعاملات اجتماعی افراد ترنس همواره با فشارهای فرهنگی ناشی از ناهمسانی جنسی، طرد و تبعیض، عدم حمایت و وجود انگ، انزوا، ترنس‌هراسی و رفتارهای خشونت‌آمیز نسبت به افراد ترنس همراه است (باج و همکاران، ۲۰۱۳).

تحقیقات زیادی نقش عوامل اجتماعی‌شدن و شرایط اجتماعی-فرهنگی را در اجتماعی‌شدن جنسی بررسی کرده‌اند. با این حال، تحقیقات محدودی برای درک جامع تأثیر بافت اجتماعی-فرهنگی کشور بر اجتماعی‌شدن جنسی و چگونگی تأثیر هنجارهای اجتماعی بر نگرش‌ها و رفتارهای جنسی افراد وجود دارد (لی، ۲۰۲۴: ۲). افراد تراجنسیتی در جامعه ایران، اگرچه از اجازه شرع و قانون برای انجام عمل جراحی «تصریح جنسیت» یا به عبارت دیگر مصطلح‌تر «تطبیق جنس»، برخوردارند (گل‌بهار و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۳۲)، بعد از انجام اعمالی که می‌توانند به واسطه آن هویت دلخواه خود را کسب نمایند، ناگزیر از تجربه تعاملاتی هستند که همیشه خوشایند نیست. در اکثر موارد بیشتر این افراد به شیوه مورد انتظار دیگران رفتار می‌کنند و در دنیای درونی خود متحمل فشارهای روانی زیادی می‌شوند.

تعدادی از افرادی که به عمل جراحی تغییر جنسیت روی می‌آورند، بعد و قبل از انجام چنین اقدامی مشمول اختلالات بی‌شماری در روابط اجتماعی خود می‌شوند. ترس از طردشدن و ممانعت از دامنه‌دارشدن مسائل ناشی تطبیق و تغییر جنسیت منجر به رهاکردن بسیاری از ارتباطات، سلاقی و انتخاب‌های شخصی و اجتماعی این افراد منجر می‌شود و همین مسئله باعث شده است تا هویت جنسی به مهم‌ترین وجه زندگی این افراد بدل شود.

1. European Union Agency for Fundamental Rights – FRA

2. Norton & Herek

3. Budge et al.

4. Lee

به نظر می‌رسد آنچه در این خصوص بیش از هر موضوع دیگری برای ترنس‌ها اهمیت دارد، تجربه تعاملاتی است که با ارزش‌گذاری‌های هویت جنسی تعریف نشود. به این ترتیب شیوه‌های رفتاری این افراد برای تعریف هویت خود در تعامل با جامعه مشمول تحمل و تقبل مسائلی است که برای افراد عادی معنای چندانی در بر ندارد. با توجه به آنچه مطرح شد در این پژوهش برآنیم تا مسئله‌مند شدن هویت جنسی در تعاملات اجتماعی افراد ترنس در شهر تهران را مورد مطالعه پدیدارشناسانه قرار دهیم.

۲. ملاحظات مفهومی و نظری

تا آغاز قرن بیستم، در جوامع مختلف همچنان به جنسیت به عنوان یک دوگانه، یا «مرد» و «زن»، نگاه می‌کردند و برای دهه‌ها پس از آن، انحراف از هویت جنسی هنجارمند و تجویز شده توسط جامعه، با تحقیر نگریسته می‌شد. با این حال، در سال‌های اخیر (به ویژه در جامعه غربی)، به طور فزاینده‌ای پیچیدگی ذاتی در درک هویت و گرایش جنسی افراد به رسمیت شناخته شده است. به عنوان مثال، در طول دهه ۱۹۹۰، نظریه پردازان کویر به دلیل گنجاندن انواع سازه‌ها در تعاریف خود از گرایش جنسی، مانند جنس بیولوژیکی، هویت جنسیتی، رفتارهای جنسی، تصورات جنسی و هویت خود، با انتقاد مواجه شدند. اگرچه این نظریه‌های پیچیده در حرفه سلامت روان محبوب نشدند، اما بر نیاز به درک پیچیده‌تری از گرایش و ترجیح جنسی تأکید کردند که با ملاحظات و مسائل جدیدی در رابطه با بررسی هویت جنسی همراه است (هیل و همکاران، ۲۰۱۷: ۱۵۲۶).

تعریف جنس و جنسیت دشوارتر از آن چیزی است که در نگاه اول به نظر می‌رسد (فاستو-استرلینگ، ۲۰۱۹: ۲). هر فرهنگی هنجارها و ممنوعیت‌های خاص خود را در مورد گرایش‌های جنسی دارد. این موضوع پدیده‌ای چند عاملی و متنوع است که باید به صورت زمینه‌ای بررسی شود. بنابراین، «اجتماعی شدن جنسی»^۳ فرآیندی است که در آن مجموعه‌ای از سازوکارهای مبتنی بر عوامل فرهنگی، مذهبی، اقتصادی، سیاسی، آموزشی و رسانه‌ای، نوع خاصی از نگرش، باورها و رفتارهای جنسی را آموزش داده و ترویج می‌دهند (دارکچی، ۲۰۱۵: ۱۱۶).

1. Hill et al.

2. Fausto-Sterling

3. Sexual socialization

4. Darakchi

در این زمینه، ون د بونگارد و همکاران^۱ (۲۰۱۵) چنین تشریح می‌کنند که نظریهٔ هنجار اجتماعی دوروش مختلف را که در آن استانداردهای دوگانهٔ جنسی توسط والدین، همسالان و رسانه‌ها منتقل می‌شوند، متمایز می‌کند.

- نخست، استانداردهای دوگانهٔ جنسی می‌توانند به صورت هنجارهای توصیفی از طریق رفتارهای عوامل جامعه‌پذیرکننده که منعکس‌کنندهٔ این استانداردها هستند، منتقل شوند. به این ترتیب، هنجارهای توصیفی، رفتار جنسی مناسب مردان و زنان را توصیف می‌کنند و الگویی برای تقلید ارائه می‌دهند.
- دوم، استانداردهای دوگانهٔ جنسی می‌توانند به صورت هنجارهای دستوری منتقل شوند، زمانی که عوامل جامعه‌پذیرکننده به طور متفاوتی رفتارهای جنسی یکسان را در زنان در مقابل مردان تأیید یا رد می‌کنند. هنجارهای دستوری مشخص می‌کنند که زنان و مردان چگونه باید از نظر جنسی رفتار کنند و با وعدهٔ پاداش یا مجازات، این رفتارها را تحریک می‌کنند.

پرداختن به مسئلهٔ هویت جنسی در مقدمهٔ امر در بررسی‌های روان‌شناسی عمق بیشتری یافت. در این مورد زیگموند فروید^۲ در آغاز قرن بیستم، با مفهوم ناخودآگاه، آرمان‌های طبیعت الهی انسان و هویت اخلاقی او را بی‌اعتبار کرد. او معتقد بود که ناخودآگاه دست‌کم گرفته می‌شود و خودآگاه چهارچوبی مرکزی برای تحلیل گرایش‌های جنسی است. فروید ادعا می‌کند که خودآگاه تنها بخشی کوچک و نامرئی است که اعمال انسان را تعریف می‌کند. ناخودآگاه تابع احساسات و تمایلات است. تمایلات ثابت هستند و همیشه یک «مأموریت نهایی»^۳ دارند و بنابراین نمی‌توان از آن‌ها جلوگیری و کنترل‌شان کرد. آن‌ها در نتیجه فرایندهای مکانیکی و شیمیایی در بدن ایجاد می‌شوند.

از بین همهٔ تمایلات، او بیشترین اهمیت را به تمایلات جنسی می‌دهد. در فصل اول «روان‌شناسی تمایلات جنسی»، او حتی به فقدان اصطلاحی برای گرسنگی جنسی اشاره می‌کند و آن را «میل جنسی»^۴ می‌نامد. به گفتهٔ او، میل جنسی منبع اصلی انرژی است که امور، انگیزه و اعمال، ابتکارات و انگیزه‌های انسان را تعیین می‌کند. از دیدگاه جامعه‌شناختی، ساختار آگاهی‌ای که فروید ارائه می‌دهد جالب و شایسته توجه است.

1. Van de Bongardt et al.

2. Sigmund Freud

3. Final mission

4. libido

در این خصوص دو مدل وجود دارد: فضایی و عملکردی. مدل اول به ناخودآگاه و آگاهانه تقسیم می‌شود و مدل دوم بر اساس مفاهیم «نهاد»^۱، «من»^۲ و «فرامن»^۳ ساختار یافته است. «نهاد» به ناخودآگاه اشاره دارد و «من» حلقه واسط بین «آن» و «فرامن» است. «فرامن» تمام هنجارهای اجتماعی را که فرد یاد می‌گیرد و از آن‌ها اطاعت می‌کند، در برمی‌گیرد. در ابتدا، این هنجارها توسط والدین و بعداً توسط نهادها تعیین می‌شوند. نکته جالب برای این تحلیل، تضاد بین واقعیت و لذت است. در سطح جامعه‌شناسی خُرد، همه این‌ها پیامدهای فرایندهای اجتماعی شدن و نحوه وقوع آن‌ها هستند. هنجارهای اجتماعی حاکم بر رابطه جنسی از نظر فرهنگی تعریف می‌شوند و شکل‌گیری آن‌ها در فرد بسیار مهم است. از سوی دیگر، هر فرد تمایلات جنسی خود را می‌سازد؛ او فقط یک دریافت‌کننده منفعل نیست (دارکچی، ۲۰۱۵: ۱۱۶). بنابراین، به‌طور کلی هویت جنسی یک فرد با توجه به رابطه‌اش با بازنمایی‌های معمول از افراد با گرایش‌های جنسی خاص تعیین می‌شود (اندلر، ۲۰۲۱: ۲۶۴). از بسیاری جهات، هویت یک ساختار اجتماعی است که تنها زمانی تعریف و ارزش‌گذاری می‌شود که در چهارچوب یک بستر فرهنگی خاص ارزیابی شود (فریک، ۲۰۱۰: ۳۷). از نظر هاسلنجر،^۴ معانی اجتماعی هویت «شامل خوشه‌هایی از مفاهیم، باورها و سایر نگرش‌های مشترک فرهنگی هستند که ما را قادر می‌سازند اطلاعات را تفسیر و سازمان‌دهی کنیم و عمل، تفکر و عاطفه را هماهنگ کنیم» (هاسلنجر، ۲۰۱۶: ۱۲۶). گیدنز هویت را تلقی افراد از این‌که چه کسی هستند، تعریف می‌کند، آن را نگرش و تصویری می‌داند که افراد به‌مرور زمان برحسب جنسیت، نسبت به خود پیدا می‌کنند. درواقع، می‌توان هویت جنسیتی را بازتابی از احساس مرد بودن یا احساس زن بودن فرد دانست که این حس بر مجموعه‌ای از نگرش‌ها و الگوهای رفتاری زنانه و یا مردانه مبتنی است (باستانی و موسوی‌نژاد، ۱۳۹۲).

اگرچه ساخت هویت یک فرآیند بازتابی است، اما نشانه‌های بیشتری از والدین (به‌ویژه در دوران نوزادی و جوانی) به کودکان ارائه می‌شود تا برعکس. این یک جنبه مهم برای درک چگونگی عملکرد نظریه هویت به‌عنوان یک مکانیسم کنترل برای کنشگران است؛ تعاریف

1. Id
2. Ego
3. Superego
4. Andler
5. Fricke
6. Haslanger

والدین از رفتار قابل قبول - که معمولاً جنسیتی است - توسط کودکان در اوایل درونی می‌شود و به عنوان پایه‌ای برای همه تعاملات بعدی عمل می‌کند (الین، ۱۹۸۹، به نقل از کارتر، ۲۰۱۴: ۲۴۴). بنابراین هویت جنسی از طریق ارتباطی که افراد با یکدیگر در جامعه دارند، شکل می‌گیرد و منتقل می‌گردد. افراد از طریق این هویت، در اکثر موارد به بازتولید ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهایی می‌پردازند که محیط اجتماعی برای یک دختر و یک پسر تصویب کرده است (هاشمیان فرو و همکاران، ۱۳۹۲).

به عبارت دیگر هویت جنسیتی آن بخش از رفتارها و نگرش‌های فرد نسبت به جنسیت خویش است که تحت تأثیر شرایط فرهنگی، اجتماعی شکل می‌گیرد. جنسیت آشکارترین وجه هویت فردی است که در تعامل با دیگران ساخته می‌شود (احمدی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲). بنابراین، هویت جنسیتی، پدیده‌ای اجتماعی است که در یک فرایند اجتماعی تحت تأثیر کنش‌های افراد مهم (خانواده، دوستان، اطرافیان، عشق و...) در ارتباط با فرد و تحت تأثیر تمایلات و باورهای فرد نسبت به جنسیتش شکل می‌گیرد و مدام بازتولید می‌شود (فولادیان و برادران کاشانی، ۱۳۹۷: ۸).

هویت فردی به معنای فرایند رشد و تکوین فردی است که از طریق آن معنای یگانه و منحصربه‌فردی از خویشتن و مناسباتمان با جهان پیرامون خود خلق می‌کنیم (گیدنز، ۱۳۹۳: ۴۶). دستاوردی بازتابی که با توجه به تجربیات گاه متناقض زندگی روزمره و تغییرات زندگی اجتماعی، در معرض تنظیم و تجدید مجدد قرار دارد (گیدنز، ۱۳۹۴: ۲۶۱).

به باور گافمن، جامعه از خلال اجرای نقش‌های افراد، هویت آن‌ها را شکل می‌دهد و این هویت ممکن است خدشه‌دار (ننگ‌آلود) شود (جنکینز، ۱۳۸۱: ۱۲۴ - ۱۲۰). درواقع، داغ ننگ زمانی اتفاق می‌افتد که افراد از قواعد و قوانین مرسوم رفتار در جامعه تخطی می‌کنند و رفتارشان مطابق با کنش‌های مرسوم اجتماع نیست (گافمن، ۱۹۶۷: ۴۸، به نقل از گل‌بهراری، ۱۴۰۱: ۲۸۵). عضویت در گروه‌های مختلف انتسابی و اکتسابی، سومین منبع هویت‌یابی و درواقع ریشه هویت جمعی است. جنسیت که برساخته اجتماع و به‌ویژه متأثر از تصورات قالبی و کلیشه‌های جنسیتی هویتی است (جنکینز، ۱۳۸۱: ۲۷۴)، با این‌که آشکارترین وجه هویت فردی است، اما قطعاً جمعی نیز هست؛ زیرا بر اساس آن رده‌بندی دوگانه مذکر و مؤنث حاصل می‌شود (جنکینز، ۱۳۸۱: ۱۰۲).

1. Elkin

2. Carter

نقش‌های جنسی، به نوعی تعیین‌کننده تفاوت‌های موجود در توانایی‌های افراد و به تبع آن، تعیین‌کننده قدرت مشارکت آن‌ها در حیات اجتماعی به شمار می‌روند. نقش‌های جنسی نیز به نوعی، مقدمه ورود افراد به نقش‌های شغلی، نقش‌های خانوادگی و همچنین توقعاتی که دیگران از فرد دارند، هستند. نقش‌های جنسیتی تقریباً از سن ۷ سالگی اهمیت پیدا می‌کنند و متفاوت به نظر می‌رسند. در این سنین است که دختر و پسر رفتارهایی متناسب با جنس خود را بروز می‌دهد و به تدریج هویت جنسیتی آنان شکل می‌گیرد (ماری و اسپلنه، ۱۳۷۲: ۲۴۰-۲۴۲). بنابراین فرد در هر جایگاه اجتماعی یا هر نقشی که در جامعه بر عهده می‌گیرد، به هویت نقشی نیز دست می‌یابد (استرایکر^۱، به نقل از گروسی، ۱۳۹۶: ۱۰۵).

استرایکر بر این باور است که هویت‌های نقشی متعددی که هر فرد دارد، در «مراتب اهمیت» قرار می‌گیرند. هرچقدر هویت مهم‌تر باشد، احتمال بیشتری وجود دارد که کنشگر نقش مربوط را بر اساس انتظارات نقش اجرا و از هر موقعیتی به عنوان فرصتی برای نمایش آن هویت استفاده کند (گروسی، ۱۳۹۶: ۱۱۱). به باور مک‌کال و سیمونز نیز، از آنجاکه افراد نقش‌های متعددی در جامعه دارند پس هویت‌های چندگانه‌ای نیز دارند. این هویت‌ها به صورت سلسله‌مراتبی قرار می‌گیرند و این سلسله‌مراتب، ایدئال‌ها، تمایلات و اهم انتخاب‌های افراد را نشان می‌دهند (دوران و محسنی، ۱۳۸۶: ۹۶-۱۰۰).

مسئله طرد و به انزوا کشیده شدن گروه‌های اقلیتی، از مسائل اجتناب‌ناپذیری است که در جوامع مختلف بنا به دلایل گوناگون وجود دارد (کرمی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۳۹). افراد ترنس در فرایند هویت‌یابی خود به صورت مستمر بر مسائلی تمرکز دارند که هویت جنسی آن‌ها را به عنوان یک امر مشروع تعریف کند. این افراد در تعاملات اجتماعی خود سعی دارند خود را به گونه‌ای معرفی نمایند که منجر طرد اجتماعی‌شان نشود. به همین دلیل آن‌ها همواره در حال مقاومت، سازگاری و اتخاذ استراتژی‌هایی هستند که به عنوان یک فرد عادی مورد پذیرش قرار بگیرند. برعهده گرفتن نقش‌های جنسیتی همسان با ساختار زیستی و آناتومی بدن خود، نخستین حربه‌ای است که این افراد در تعاملات عمومی خود با جامعه به کار می‌گیرند. اگرچه نمی‌توان به سادگی تمامی افراد ترنس را واجد ویژگی‌های یکسانی دانست، لذا مسئله جنسیت و هویت جنسی این افراد به صورت بندی رفتارهای مشابهی توسط آن‌ها منجر می‌شود که می‌توان این رفتارها را گریزناپذیر وصف نمود.

1. Marie and Spinale

2. Stryker

دسته‌ای از این افراد با عمل جراحی و مصرف هورمون سعی دارند که جنسیت دلخواه خود را احراز کنند، برخی دیگر با تغییر رفتار خود سعی دارند جنسیت مدنظر خود را به عنوان یک امر مشروع جلوه دهند و عده‌ای زیادی نیز ناچار به پنهان کردن گرایش جنسی خود هستند. این اعمال و شیوه‌های رفتاری در جوامع شهری در مقایسه با جوامع روستایی و شهرهای کوچک که نظارت‌های اجتماعی بیشتری بر آن حاکم است با آزادی بیشتری صورت می‌گیرد.

۳. پیشینه تجربی

پژوهش‌های متعددی در خصوص هویت جنسی افراد ترنس انجام شده است که به شرح نتایج برخی از آن‌ها پرداخته می‌شود:

گل‌بهاری و همکاران (۱۴۰۱) بعد از مصاحبه با ۳۰ نفر که با دو روش هدفمند و گلوله‌برفی انتخاب شده بودند، در رابطه با چگونگی درک تراجنسیتی‌ها از هویت خود به مقولاتی چون «هویت آشفته»، «هویت بلا تکلیف»، «هویت ناقص» و «هویت رشد یافته» دست یافتند. آن‌ها دریافتند که در جریان دیالکتیک شناسایی درون و برون و در مرحله «آشفستگی» و «بلا تکلیفی» هویت، بازخوردهای طرداندود که هویت مورد ادعای ترنس را نمی‌پذیرند، سوئه غالب دیالکتیک فوق را تشکیل می‌دهد. در وضعیت «هویت ناقص» نیز وضع به همین منوال است و تلاش فرد برای جای گرفتن در یکی از قالب‌های پذیرفته‌شده زن یا مرد و سعی در راستای پاک کردن رد ترنس بودن، به بازتولید ساختار و گفتمان هویتی منجر می‌شود که او را طرد می‌کند.

ولدبیگی و همکاران (۱۴۰۱)، با استفاده از شیوه نمونه‌گیری هدفمند، تعداد ۸ نفر از دانشجویان ترنس دانشگاه تهران مورد مطالعه قرار دادند. آن‌ها دریافتند که آگاهی از امکان تغییر و قرارگرفتن در مسیر درمان، کیفیت و امید به زندگی را در ترنس‌ها بهبود می‌بخشد و منجر به بهبود روابط اجتماعی آن‌ها می‌گردد. در مسیر این تغییر و تحولات، نوع تعاملات اطرافیان و حمایت‌های خانوادگی-اجتماعی از مهم‌ترین چالش‌های مربوط به این افراد است.

پژوهش خلیلی و همکاران (۱۴۰۱) با استفاده از مصاحبه با ۱۰ نفر از تراجنسی‌های در دسترسی که به مرکز پزشکی قانونی شهر تهران مراجعه کرده بودند، نشان داد که افراد تراجنسیتی با چالش‌های مضاعف روانی و اجتماعی در گستره عمر خود مواجه می‌شوند که می‌تواند هویت این افراد را دچار اغتشاش نماید.

نتیجه پژوهش قلی‌پور و ولدنی‌نیا (۱۴۰۰) در شهر کرمانشاه که با ۲۲ نفر افراد ترنس با استفاده از شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده بودند، حاکی از این بود که افراد دارای اختلال هویت جنسی از زمان کودکی احساس متفاوتی نسبت به خود دارند. آگاهی افراد جامعه درباره این افراد اندک، همراه با انگ‌زنی و آزار جسمی و روحی است. آن‌ها همچنین به این نتیجه رسیدند که خانواده‌های مدرن تا حدودی برخوردی حمایت‌گرایانه دارند اما خانواده‌های سنتی مواجهه‌های سرکوبگرانه و مبتنی بر خشونت اتخاذ می‌کنند. علاوه بر این، آن‌ها دریافتند که عمل تغییر جنسیت توسط این افراد بر هویتشان قبل و بعد از جراحی تأثیر چندانی ندارد.

عبداله‌زاده و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای در جنوب کشور، به بررسی اختلال هویت جنسی ۱۰ نفر از ترنس‌هایی که به شیوه نمونه‌گیری گلوله‌برفی انتخاب کرده بودند، این نتیجه را حاصل نمودند که افراد تراجنس از نظر معنوی با کاربرست مضامینی چون توسل، پذیرش، آزمون الهی و آرامش با هویت جنسی خود مواجه می‌شوند.

فولادیان و برادران کاشی (۱۳۹۷) با انجام مطالعه‌ای در شهر مشهد که داده‌های آن به صورت هدفمند از ۴۰ نفر (۱۰ مصاحبه عمیق و ۳ جلسه گروهی با ۳۰ نفر) گردآوری شده بود، نشان داد که اختلال هویت جنسیتی پدیده‌ای چندوجهی است که ابعاد گوناگون آن، پدیده اخیر را به بحرانی گریزناپذیر مبدل کرده است. کنشگران در این شرایط یا عمل تطبیق جنسیت را به مثابه راهبردی برای رفع بحران جنسیتی خود می‌یابند، یا ازدواج به مثابه راهبردی به آنان از سوی خانواده پیشنهاد می‌شود و در مواردی نیز ضمن سرکوب و پنهان کردن احساسات جنسیتی خود، کنش‌هایی در تطابق با جنسیت فعلی‌شان را در پیش می‌گیرند.

فرهمند و دانافر (۱۳۹۶) با جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از ۲۶ نفر از افراد ترنس شهرهای تهران، مشهد و یزد که به صورت هدفمند گزینش شده بودند، نشان دادند که افراد تراجنسیتی در زیست جهان، با قضاوت‌ها و کلیشه‌های منفی روبه‌رو هستند که پیامد آن بی‌ثباتی هویت است. کنش آنان در مقابل مشکلات اجتماعی به صورت انزوای اجتماعی، ترک خانه و تعامل باهم رُخ می‌دهد. از پیامدهای آن نیز می‌توان به افزایش انحرافات، تقلیل سلامت فردی-اجتماعی و نبود سرمایه اجتماعی اشاره کرد.

نتیجه حاصل از مطالعه علیخواه و همکاران (۱۳۹۴) که در شهر رشت از طریق مصاحبه با ۱۰ نفر از ترنس‌هایی که به شیوه هدفمند انتخاب شد بودند، حاکی از این بود که افراد ترنس به عنوان یک اقلیت جنسی، زمانی که هویت خود را فاش نمی‌کنند با ناملایمات روانی

مواجه‌اند و زمانی که هویت مطلوب خود را فاش می‌کنند در معرض انگ‌زنی قرار می‌گیرند و این فرایند به نحوی است که فرد تلقی از انحراف را پذیرا شده و مسیر برای گرایش به انحرافات نهفته در همان انگ هموار می‌شود.

نتیجه مطالعه کنسلا و همکاران^۱ (۲۰۲۴) در پیمایشی طولی که در سه ماه انجام دادند حاکی از این بود که افراد ترنس در تعاملات خود در سطوح فردی و سازمانی دارای استرس‌های ناشی از تبعیض و طردشدن را دارند که بر فعالیت‌هایشان تأثیر منفی می‌گذارد. نمونه آماری این مطالعه ۴۶۶ نفر در سطح تمام قاره‌ها بودند که به صورت هدفمند انتخاب شدند. اطلاعات مورد نیاز از طریق ارسال پرسشنامه به صورت اینترنتی جمع‌آوری گردید.

کولوسی و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، در انگلستان با مطالعه ۱۷ نفر از افرادی که هویت جنسی آن‌ها در اقلیت است، دریافتند که اقلیت‌های جنسی و جنسیتی با چالش‌های متعددی در فضای آنلاین مواجه هستند، اما پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی فضاهای مهمی را برای آن‌ها فراهم می‌کنند تا احساس درک و پذیرفته شده‌اند.

باس و هایمسون^۳ (۲۰۲۲)، در پژوهشی که به مطالعه ۲۲۰ نفر از افرادی که در شبکه‌های اجتماعی (شامل فیس‌بوک، اینستاگرام و توییتر) خود را ترنس معرفی کرده بودند، به صورت هدفمند و با لحاظ تنوع جنسی، سنی و نژادی در ایالات متحده آمریکا پرداختند. آن‌ها به این نتیجه دست یافتند که افراد تراجنسیتی از رسانه‌های اجتماعی برای کارهای هویتی استفاده می‌کنند که در طول زمان و در بین پلتفرم‌ها انجام می‌شود. تعاملات افراد ترنس از طریق رسانه‌های اجتماعی به ارائه هویت خودشان محدود نمی‌شود، بلکه شامل نظارت بر محتوایی است که از دیگران می‌بینند و در شبکه‌های خود قرار می‌دهند بوده و چنین استفاده‌ای به کاربران تراجنسیتی رسانه‌های اجتماعی امکان می‌دهد تا دنیای رسانه‌های اجتماعی را بسازند که نیازهای اجتماعی آن‌ها را برآورده کند.

آلانکو و لوند (۲۰۲۰)، به دنبال فهم این که «چگونه کیفیت روابط با والدین، دوستان و شرکا بر بهزیستی روانی جوانان تراجنسیتی فنلاند تأثیر می‌گذارد؟» مطالعه‌ای را انجام دادند. نتیجه این مطالعه حاکی از این بود که بین هویت جنسیتی و کیفیت تعامل رابطه معنی داری وجود ندارد. حمایت اجتماعی برای جوانان تراجنسیتی مهم است و بدون در نظر گرفتن هویت

1. Cancela et al.

2. Colosi et al.

3. Buss & Haimson

جنسی نیز بر رفاه جوانان تأثیر دارد. نمونه مورد مطالعه به صورت آنلاین ۱۶۱۳ جوان فنلاندی را شامل می‌شد که از این تعداد ۳۷۰ نفر از آن‌ها خود را تراجنسیتی و ۱۲۴۳ نفر افراد بدون تضاد جنسیتی بودند.

لویت و ایپولیتو^۱ (۲۰۱۴)، به روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۷ نفر از افراد ترنس در ایالات متحده آمریکا را مورد مطالعه قرار دادند و دریافتند که افراد ترنس از طریق ایجاد تعادل بین میل به اصالت و نیازهای ضروری به هویت خود فرایندهای هویت‌یابی خود را دنبال کرده‌اند. به این معنی که آن‌ها تجربه جنسیتی درونی خود را با ملاحظات در مورد منابع موجود، مهارت‌های مقابله‌ای و پیامدهای انتقال جنسیتی می‌سنجند.

دیاموند و همکاران (۲۰۱۱) به این نتیجه رسیدند که برای برخی از افراد ترنس، توسعه هویت یک مسیر خطی خواهد داشت که منجر به یک نتیجه منحصربه‌فرد می‌شود، درحالی‌که برای دیگران، توسعه هویت ممکن است یک فرآیند بازگشتی باشد که حالت‌های هویتی چندگانه و درحال‌تغییر را در طول زمان در خود جای می‌دهد.

گاگنه و همکاران^۲ (۱۹۹۷) با تکیه بر داده‌هایی که از ۶۵ نفر از ترنس‌های آمریکایی به صورت هدفمند جمع‌آوری کرده بودند نشان دادند که چالش‌های تعاملی جنسیت، برای به‌چالش‌کشیدن سیستم جنسیت کافی نیست. درحالی‌که بسیاری از تراجنسیتی‌ها بر این باورند که اعمال و هویت آن‌ها چالش‌های اساسی برای سیستم دوتایی جنسیت است، درواقع، اکثریت این افراد سیستمی را که امیدوارند تغییر کنند، تقویت می‌کنند.

مرور مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که افراد ترنس در تعاملات خود همواره از فضایی که آن‌ها را قادر به تعامل مطلوب موردنظر خود نماید، بی‌بهره بوده‌اند و همین خلأ باعث اتخاذ تصمیم‌های دوگانه‌ای در ابراز و یا عدم ابراز هویت جنسی دلخواه آن‌ها شده است. این جهت‌گیری‌ها به صورت اجتناب‌ناپذیر به وارد آمدن آسیب‌های روانی و اجتماعی منجر شده و روند عادی زندگی مطلوب آنان را دچار اختلال کرده است. آنچه برای برون‌رفت از این وضعیت و کاهش اثرات آسیب‌ها به صورت ضمنی در مطالعات انجام‌شده توصیه شده است، ارائه حمایت‌های اجتماعی به میانجی خلق بسترهایی است که هویت جنسی این افراد را پذیرش می‌کند، و در این میان نقش خانواده و نهادهای حمایتی برجستگی بیشتری داشته است.

1. Levitt & Ippolito

2. Gagné et al.

گفتنی است که در پژوهش‌های داخلی به ندرت به جهت‌گیری افراد ترنس در مقابل جامعه عنایت شده است و نشان دادن افراد ترنس به عنوان «اقلیتی قربانی» در نتایج غالب پژوهش‌ها مشاهده می‌شود. این در حالی است که این افراد تحت تأثیر امکان‌های تعاملی مدرن که امروزه عمومیت دسترسی بالایی نیز دارند، قادر به اتخاذ موضع‌های غیرتدافعی (اگر نگوییم تهاجمی) برای بیان هویت جنسی موردنظر خود هستند.

بنابراین به رغم محدودیت‌های اجتماعی و روانی برای ابراز هویت جنسی، نمی‌توان تمامی افراد ترنس را ضرورتاً منفعل و قربانی در نظر گرفت. بسیاری از افراد ترنس با استفاده و به واسطه قرارگرفتن در معرض ارتباطات مدرن، با ایجاد گروه‌ها و انجمن‌های حامی در مسیرهایی پیش می‌روند که هویت جنسی‌شان را موضوعی عادی جلوه دهد و در نهایت هویت آنان موجب بروز اختلالات روانی و آسیب‌های اجتماعی نگردد. این تلاش‌ها را می‌توان در بسترهای مجازی و رفتار برخی از این افراد در فضای حقیقی مشاهده نمود.

در مجموع، اغلب پژوهش‌های صورت‌گرفته در این حوزه، به صورت‌های مستقیم و غیرمستقیم، به شرح و تفسیر موضوعاتی پرداخته‌اند که مسائل عاطفی و اجتماعی افراد ترنس را به عنوان اقلیتی که نیازمند حمایت هستند برجسته می‌کند. علی‌رغم ضرورت چنین نتایج و توصیه‌هایی، مسئله‌ای که در غالب پژوهش‌ها مورد عنایت کم‌تری قرار گرفته است، عدم توجه درخور به جهت‌گیری این افراد برای جبران خلأهای مرتبط با هویت جنسی در تعاملات اجتماعی‌شان است و این موضوع در پژوهش‌هایی که در داخل کشور انجام شده‌اند برجسته‌تر است.

بنابراین مسئله‌مند کردن موضوعات مرتبط با افراد ترنس، به‌ویژه در جامعه ایران نیازمند اجتناب از «تحمیل نظریه برواقعیت» است و لحاظ داشتن چنین امری ذیل یک جهت‌گیری تحقیقاتی گامی مهم و اجتناب‌ناپذیر برای افزودن شفافیت و به‌دست دادن فهمی عمیق‌تر از این مسئله در بررسی‌ها و مطالعات اجتماعی کشور است.

۴. روش‌شناسی

بیشتر دانش جامعه‌شناختی در مورد تجربیات افراد تراجنسیتی از روش‌های جمع‌آوری داده‌های کیفی حاصل می‌شود. رواج مطالعات کیفی در این حیطه تا حدودی نشان‌دهنده تعهد معرفت‌شناختی است، زیرا داده‌های مصاحبه و مشاهده مشارکت‌کنندگان می‌توانند

به راحتی بُعد پدیدارشناختی جهان بینی‌ها و احساسات افراد را به تصویر بکشند (کامپتون،^۱ ۲۰۱۵؛ روبین،^۲ ۲۰۰۳، به نقل از شیلت و لاگوس،^۳ ۲۰۱۷: ۴۳۵). به این ترتیب به جهت تناسب روش‌شناسی کیفی برای کشف پیچیدگی‌ها و زوایای پنهان یک پدیده، برای تفسیر تجارب زیسته متفاوت و جهان ذهنی و عینی افراد ترنس در تعاملات اجتماعی‌شان از پارادایم تفسیری و روش‌شناسی کیفی استفاده شده است.

مشارکت‌کنندگان در این مطالعه ۲۳ نفر از افراد ترنس در شهر تهران بودند که بر اساس نمونه‌گیری هدفمند به شیوه گلوله‌برفی انتخاب شده‌اند. این افراد کسانی بودند که برای حل بخشی از مسائل مرتبط با هویت خود به مراکز مشاوره و روان‌شناسی حداقل ۳ بار در سال مراجعه کرده بودند.

معیار انتخاب مشارکت‌کنندگان داشتن مستنداتی که ترنس بودن این افراد را از طرف مراکز رسمی و مورد مراجعه آن‌ها تأیید می‌کند بوده است. این مستندات در راستای تأیید هویتی کسانی بوده است که جنسیت زیستی آن‌ها «مؤنث» بوده و خود را با ویژگی‌های روانی افراد «مذکر» و برعکس توصیف کرده‌اند و از طرف روانپزشک بالینی با استناد به معاینات تخصصی مورد تأیید واقع شده است. لازم به ذکر است که جمع‌آوری میدانی داده‌های پژوهش با پایبندی به اصول اخلاق علمی و انسانی و اطمینان دادن به مصاحبه‌شوندگان مبنی بر حفظ محرمانگی و امانت‌داری از اطلاعات شخصی و هویتی آن‌ها انجام شده است.

انتخاب شدن این تعداد افراد به عنوان نمونه مورد مطالعه، بعد از انجام مصاحبه‌هایی بوده است که پژوهش‌گران را به این نتیجه رسانده است که اطلاعات به دست آمده از افراد شرکت‌کننده در حال تکرار شدن است و داده جدیدی به مصاحبه‌ها اضافه نمی‌کند. مکان مصاحبه‌ها به ترجیح و شرایط مصاحبه‌شوندگان در پارک‌های شهری، کافه‌ها و محل کار افراد در سطح شهر تهران بوده است.

شیوه‌نامه انجام مصاحبه‌ها حاوی پرسش‌هایی از قبیل: (۱) بیان تجربه خود از ارتباطات اجتماعی؛ (۲) بیان واکنش و عکسالعمل افراد و گروه‌های مختلف نسبت به هویت جنسی شما؛ (۳) بیان راهبردهای رفتاری خود در مواجهه با جهت‌گیری‌های مختلف افراد و گروه‌های اجتماعی؛ (۴) مسائل و مشکلات خود در تعاملات اجتماعی و... بوده است.

1. Compton

2. Rubin

3. Schilt & Lagos

مدت زمان انجام مصاحبه بین ۶۰ تا ۹۵ دقیقه متغیر بوده است. مشخصات افراد مورد مطالعه به شرح جدول زیر است.

جدول شماره ۱: مشخصات زمینه‌ای مشارکت‌کنندگان

ردیف	نام / نام مستعار	سن	میزان تحصیلات	شغل	وضعیت تأهل
۱	برزو	۲۳	کاردانی	نصب دوربین مدار بسته	مجرد
۲	پرهام	۲۸	کارشناسی	راننده شرکتی	مجرد
۳	رؤیا	۲۷	کارشناسی	کارکن بینایی‌سنجی	مجرد
۴	کاویان	۲۱	کاردانی	کارکن فروشگاه کفش	مجرد
۵	نوشا	۲۴	دیپلم	کارکن فروشگاه شیرینی و قنادی	مجرد
۶	آیسان	۲۹	کارشناسی ارشد	کارمند سازمان دولتی	متاهل
۷	آرامش	۲۷	کاردانی	کارکن آزمایشگاه طبی	متاهل
۸	بنیامین	۳۲	کارشناسی	طلاسازی	مجرد
۹	المیرا	۳۳	کارشناسی	مرکز بهداشت	مجرد
۱۰	شیما	۱۹	کاردانی	بیکار	مجرد
۱۱	کیانوش	۳۵	دیپلم	کارکن تعمیرگاه ماشین	متاهل
۱۲	فانوس	۳۴	کارشناسی	کارگاه دوخت لباس زنانه	متاهل
۱۳	شهرام	۲۵	دیپلم	نصاب کاغذدیواری	مجرد
۱۴	سهراب	۳۰	کارشناسی	کارکن بنگاه املاک	متاهل
۱۵	سوسن	۳۸	کارشناسی ارشد	کارمند مؤسسه آموزش عالی	مجرد
۱۶	مهرانه	۲۳	کاردانی	کارکن فروشگاه بوتیک	مجرد
۱۷	وحید	۳۶	دیپلم	خدماتی بیمارستان	متاهل
۱۸	مبارک	۲۴	کارشناسی	بیکار	مجرد
۱۹	الهام	۳۲	کارشناسی ارشد	مربی و مدرس خوشنویسی و نقاشی	مجرد
۲۰	پیام	۲۰	دیپلم	آرایشگر مردانه	مجرد
۲۱	شیما	۲۸	کارشناسی	مدرس و مربی مهدکودک	متاهل
۲۲	فرزانه	۳۴	کارشناسی	معلم	متاهل
۲۳	فریاد	۲۷	دیپلم	آشپز رستوران	مجرد

تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از روش کولایزی (۱۹۷۸) انجام شده است و برای این امر مراحل زیر طی شده است: در گام نخست پس از اتمام ضبط و یادداشت برداری، بیانات مصاحبه‌شوندگان به صورت مکتوب درآمده و به فرایند جداسازی اقدام شد. در گام بعدی متن مکتوب مصاحبه‌ها برای برگرفتن برداشتی کلی از آن‌ها چند بار مطالعه شد تا جملات یا عبارات مهمی که به صورت مستقیم با تجربه تعاملات افراد ترنس مربوط بودند، شناسایی شوند و بر همین اساس فهرستی از اظهارات مهم آماده گردید تا تجربه موضوع به وسیله افراد مورد مطالعه روشن شود (افق‌سازی^۱). در ادامه صورت‌بندی این معانی و خوشه‌بندی آن‌ها در قالب مضمون‌های مشترک میان تمامی مشارکت‌کنندگان انجام شد؛ درواقع اظهارات مهم در قالب واحدهای اطلاعاتی بزرگ‌تر به نام واحدهای معنایی یا مضمون، دسته‌بندی و توصیف شد. در مرحله بعد، توصیفی متنی، توصیفی ساختاری از تجربه مصاحبه‌شوندگان (چگونگی تجربه آنان بر اساس شرایط، وضعیت‌ها و بافت) و ترکیبی از توضیحات متنی و ساختاری برای نشان دادن ذات فراگیر آن تجربه ارائه شد (کرسول، ۱۳۹۶: ۱۸۲، ۱۱۵).

جهت تأمین اعتبار تحقیق از دو راهبرد استفاده شد: ۱) تطبیق توسط اعضا؛ که در آن پژوهش‌گر از دیدگاه مشارکت‌کنندگان برای برقرار ساختن اطمینان‌پذیری یافته و تفاسیر استفاده نمود (کرسول، ۱۳۹۶: ۲۵۵). در این مرحله در انتهای هر مصاحبه پژوهشگر مضامین و درون‌مایه‌های مربوط به تجربیات تعاملات اجتماعی افراد مورد مطالعه را به آن‌ها بازخورد می‌داد تا از صحت آن‌ها اطمینان حاصل نماید و در صورت مغایرت به اصلاح آن‌ها اقدام شود. ۲) بررسی همکار: نوعی کنترل بیرونی بر فرایند پژوهش است. کرسول این نقش را همانند نقش «منتقد مدافع» می‌داند؛ فردی که با پژوهش‌گر صادق است و سؤالات چالش‌برانگیزی در مورد روش‌ها، معانی و تفاسیر ارائه می‌کند (کرسول، ۱۳۹۶: ۲۵۴). در این پژوهش، از نظرات دو نفر از اساتید در فرایند تحلیل استفاده شده است.

۵. یافته‌ها

یافته‌های پژوهش حاکی از ۵ مضمون اصلی شامل تحریف احساس، ستیز با عرف، انعطاف در نقش، خودفرودست‌انگاری و هویت‌سازی کاذب بوده است. در جدول شماره ۲ روند کدگذاری و مضامین مورد نظر ارائه شده است.

1. Horizontalization

جدول شماره ۲: واحدهای معنایی و مضامین اصلی و فرعی تحقیق

مضامین اصلی	مضامین فرعی	نمونه‌هایی از واحدهای معنایی
تحریف احساس	عمل اجباری	متناسب با انتظار جامعه باید رفتار کنم - نمی‌شه و نباید چیزی که دلم می‌خواد را انجام بدم یا بگم - باید همش ادا دربیارم - انگار مجبورم کاری رو که دوست ندارم و حتی زجرآورانه انجام بدم - دست خودت که نیست؛ باید نخری، نبوشی، بیوشی.
	ناتوانی در بیان عواطف	نمی‌تونیم از حسمون صحبت کنیم با هر کس - دلم می‌خواد بگم فرق دارم با تو، ولی نمی‌تونم - خیلی وقتا توی تنهایی همه‌ش گریه می‌کنم و خیلیا حتی برادر و خواهرم هم فکر می‌کنن خیلی خوشم.
	محافظه‌کاری در تعامل	بگم ترنس‌م و حسم اینه، خیلی گرون تموم می‌شه برام - نه اعتماد کردم ازم سوءاستفاده شد - اگه همه بفهمن ترنس‌م، دیگه باید برم از اینجا.
	سرکوب علائق	مثلاً اگه بگم از فلان رنگ یا فلان چیز خوشم می‌آد، مضحکه می‌شم پس نمی‌گم - دوست دارم به اونا کمک کنم، ولی ناچارم بی‌خیال بشم - چند بار خواستم بخرم، اما پشیمون شدم - مثلاً آیا شما فکر می‌کنی این بلوز رو دوس دارم؟!
ستیز با عرف	مقاومت در مقابل هنجارهای جنسی	معمولاً سعی می‌کنم روم تأثیر نذاره - بوده گفته‌ان ترنس‌ها فلانن و بهمانن، من زدم تو ذوقشون - نباید خودمون رو منزوی کنیم و هیچ کاری نکنیم.
	فعالیت بر ضد کلیشه‌های جنسی	تو اینستا همیشه پست می‌ذارم علیه کسانی که فکر می‌کنن ترنس کیس سکسیه - با مثال‌های علمی ثابت کرده‌ام که ترنس چیزی که فکر می‌کنن نیست - به دیگران پیشنهاد خوندن کتاب می‌دم که درکشون بره بالا - همه‌جا می‌گم تو رو خدا در مورد چیزی که اطلاع دقیق ندارین، قضاوت نکنین الکی.
	مخالفت با هنجارهای جنسی رایج	بهش گفتم مگه تو خدا هستی که می‌گی باید این‌جوری باشی؟ - یه چیزایی می‌گن که از ناآگاهی و گرنه اصلاً این‌جوری نیست - من فکر نمی‌کنم ذات انسان فقط زن و مرد باشه - به اونایی که میگن ترنس فلانه، باید بگی به تو چه.
	رسالت مبارزه با عرف	باید همه دست به دست هم بدیم و واقعاً کار کنیم - اگه با واقعیت یکی نیست چرا هیچی نگیم - قانون اجازه داده ولی ذهن سوپری سر کوچه نه، باید اینام بفهمن

مضامین اصلی	مضامین فرعی	نمونه‌هایی از واحدهای معنایی
اختفای نقش	عدم ضرورت اعلام هویت	من میگم نگیم [ترنس هستیم] تو این شرایط بهتره - من به چند نفر گفتم ترنسم واقعاً لازم نبود که این کار رو می‌کردم - من نمی‌گم پنهان کاری! می‌گم نگفتنش بهتره درواقع.
	اجتناب از بروز آسیب‌های جدید	دوست دارم تغییر جنسیت بدم، اما از این‌که باهام بد تا بشه هراسان می‌شم - فکر نکن بگی ترنسم نازت می‌کنن! نه! باید همه‌ش اذیتت کنن - ترنس اینه که احتمال داره همه‌ی زندگیت اذیتت کنه.
	درس‌آموزی از تجارب	[کسی که ترنس بود] وقتی داستانش رو تعریف کرد واقعاً ترسیدم و منصرف شدم - یکی بود به خونواده‌ش گفت [که ترنس] الان کارتن خوابه، بیرونش کردن - یکی از بچه‌ها به مادرش گفت که فلانم [ترنس]، تنگ ماهی رو کوبیده بود روی کله‌ش.
خودفرو دست‌انگاری	هژمونیک شدن گفتمان مردسالار	وقتی که با یک مرد برخورد می‌کنم، بهش توجه و احترام بیشتری دارم - می‌دونم پسر باشی امتیاز بیشتری داری، ولی دست خودم نیست واقعاً - احساس زنانه‌ام خیلی قوی و شدیده، ولی مهم اینه که مرد تو رو بفهمه
	شکندگی ترنس بودن	باید مراقب باشی که هرکسی ندونه ترنسی و احتیاط کنی - حق با من بود ولی ناچار بودم اصلاً مطرح نکنم - بهش گفتم بودم گرایش جنسی من اینه، ولی حرفم براش مهم نبود زیاد - خیلی‌ها فکر می‌کنن ناز می‌کنی و من خیلی اذیتت به خاطر اینا.
	هراس از طرد	رفتارش با من خوب نبود، ولی اگه ول می‌کرد باید توی خودم می‌پوکیدم - داداشم وقتی متوجه شد من اینم، همش می‌زنه تو سرم و نمی‌دونم چی بگم - قرض دادم و پسش نداد ولی پیدا کردن جایگزین سخت بود دیگه چیزی نگفتم.
هویت‌سازی کاذب	فقدان حمایت اجتماعی	تو محل ما حرفش رو هم بزنی خودت هیچ، تبارت رو به باد میدن - اذیت نکنن! حمایت پیشکش - بگی نسل کشی کردم جرمش از ترنس کمتره از نظر خیلی‌ها - اونایی که می‌کن درک می‌کنن، کاری از دستشون برنمی‌آد.
	نیاز به ارتباط عاطفی	بالاخره تو نباید جار بزنی که ترنسم بیا با من دوست شو - می‌ترسم بگم ترنس و بگه بای‌بای، چون وابسته‌شم - تودوقی همیشه پیش می‌آد، ولی باید کسی باشه بفهمت.

مضامین اصلی	مضامین فرعی	نمونه‌هایی از واحدهای معنایی
هویت‌سازی کاذب	گریز از برچسب خوردن	مسئله خودم نیستم، خُب برای خانواده و پدر مادر و اینا بد می‌شه بیشتر - یه بار گفتم ترنس، کات کرد بعد مجبور شدم بگم دروغ گفتم - بفهمن ترنسی، محاکمه می‌کنن و کلی حرف پشت درمیارن.
	غیرالزام‌آور بودن هویت در تعامل	خُب بگم ترنس که چی بشه؟! هیچ - به چند نفری گفتم، باز خورد مناسبی نگرفتم و گفتش هم هیچ ضرورتی نداشت - لازم نیست به نظرم، من همسرم الانم نمی‌دونه - به نظرم تو این جامعه نباید به همه بگی ترنس.

مضمون «تحریف احساس» شامل مضامین فرعی عمل اجباری، ناتوانی در بیان عواطف، محافظه‌کاری در تعامل و سرکوب علایق است. این مضمون حاکی از آن است که افراد ترانجسیتی به دلیل فشارهای اجتماعی و فرهنگی قادر به بیان احساسات و تمایلات واقعی خود نیستند و مجبور به تنظیم رفتارها و واکنش‌های خود مطابق با انتظارات جامعه می‌شوند. مضمون «ستیز با عرف» شامل مضامین فرعی مقاومت در مقابل هنجارهای جنسی، فعالیت بر ضد کلیشه‌های جنسی، مخالفت با هنجارهای جنسی رایج و رسالت مبارزه با عرف و نشان‌دهنده تلاش فعال برای مقابله با کلیشه‌ها و محدودیت‌های فرهنگی است.

مضمون «اختفای نقش» شامل مضامین فرعی عدم ضرورت اعلام هویت، اجتناب از بروز آسیب‌های جدید و درس‌آموزی از تجارب می‌شود. برخی مشارکت‌کنندگان به‌منظور کاهش مواجهه با آسیب‌های اجتماعی و روانی، هویت واقعی خود را پنهان می‌کنند.

مضمون «خودفروست‌انگاری» شامل مضامین فرعی هژمونیک شدن گفتمان مردسالار، شکنندگی ترنس بودن و هراس از طرد و نمایانگر تأثیر فشارهای اجتماعی، هنجارهای مردسالار و نابرابری‌های جنسیتی بر تجربه زیسته افراد ترنس است. این مضمون نشان می‌دهد که مشارکت‌کنندگان علاوه بر مواجهه با تهدیدهای بیرونی، با محدودیت‌های درونی و آسیب‌های روانی ناشی از موقعیت‌های نامتعادل اجتماعی نیز مواجه‌اند.

در نهایت مضمون «هویت‌سازی کاذب» شامل مضامین فرعی فقدان حمایت اجتماعی، نیاز به ارتباط عاطفی، گریز از برچسب خوردن و غیرالزام‌آور بودن هویت در تعامل و بازنمایی فرآیندی است که طی آن افراد ترنس برای حفظ امنیت روانی و اجتماعی، هویت واقعی خود را تحریف یا محدود می‌کنند و در تعاملات اجتماعی به‌گونه‌ای عمل می‌کنند که از برچسب‌گذاری یا واکنش‌های منفی احتمالی جلوگیری شود.

۵-۱. تحریف احساس

اغلب مصاحبه‌شوندگان به دلیل موانعی که آن‌ها را از ارائه هویت واقعی خود باز می‌دارد، ناچار به ابراز تمایلات و علایق خود مطابق با انتظارات جامعه‌ای هستند که با آن در تعامل‌اند و در آن زندگی می‌کنند. برای تعداد زیادی از افراد ترنس توانایی ابراز احساسات درونی‌شان دشوار است و بخش اعظم این دشواری نیز، به صورت مستقیم و غیرمستقیم محصول تجاربی است که آن‌ها در گذشته با افراد پیرامون خود در فضاهای خصوصی و اجتماعی داشته‌اند.

بر این مبنا احساس درونی این افراد با «مرد» یا «زن» بودنشان به عنوان بازتاب هویت جنسی، با الگوهای رفتاری و نگرش‌های مردانه و زنانه این افراد همخوانی ندارد. مضمون تجربه برخی از شرکت‌کنندگان حاوی قرارگرفتن در معرض موقعیت‌هایی است که بیان احساساتشان در این موقعیت‌ها منجر به خدشه‌دار شدن تعامل آن‌ها شده است. بنابراین غالب آن‌ها همواره در تعاملات اجتماعی خود بیش از حد معمول جوانب احتیاط را رعایت نموده‌اند و برای رهایی از آنچه گافمن (۱۹۶۷) «داغ‌ننگ» می‌نامد به اتخاذ شگردهای محافظه‌کارانه در تعامل با دیگران متوسل شده‌اند.

عینی‌ترین نمود این شگردها «تحریف احساس» واقعی و رفتار مطابق قواعدی بوده است که جامعه از آنان انتظار داشته است. به بیان دیگر، ابراز هویت جنسی توسط این افراد در حالت‌هایی که آنان از طرف/طرف‌های تعامل شناخت عمیق نداشته‌اند و قبلاً از حسن‌نیت آن‌ها اطمینان حاصل نکرده باشند، همواره با تحریف احساس همراه بوده است. در ادامه دو نمونه از این تجارب ارائه شده است:

«...بدبختانه خیلی از مردم فکر می‌کنن ما آدم نیستیم و احساس و این چیزا نداریم و من واقعاً همیشه خودم رو کنترل می‌کنم که کسی بهم مشکوک نشه، چون همین موضوع رو به خواهرم گفتم، لبش رو گزید و گفت به خدا مامانم بفهمه خودش رو می‌کشه! نمی‌دونم بابام و چی و از این حرفا... این تازه عضو خانواده‌مه... حُب شما تا از کسی اطمینان نداشته باشی حتی کوچک‌ترین حرفت می‌تونه یه عالمه داستان درست کنه برات...»

«... من همین موضوع رو با یکی از فالورام توی اینستا مطرح کردم و با این‌که اصلاً توی زندگی همدیگه رو ندیده بودیم و احساس می‌کردم آدم لاجیه، در جواب گفت این چیزایی که تو می‌گی شوخی‌اش هم اصلاً قشنگ نیست... من دیگه ادامه ندادم و جوری وانمود کردم که نه، فقط یه شوخی بوده...»

داده‌های پژوهش نشان می‌دهد که تحریف احساس، حضور در عرصه‌های اجتماعی را برای افراد ترنس محدود می‌کند و حضور در عرصه‌هایی هم که برای آن‌ها محدود نباشد، مجبور به کار بست رفتارهای هستند که در تناقض با ماهیت روانی آن‌هاست. علاوه بر این، بسیاری از تمایلات و کشش‌های درونی آن‌ها از جمله نیاز به دردودل کردن، کمک به هم‌نوع، مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه و... در غالب این افراد مسکوت و سرکوب می‌شود.

۲-۵. ستیز با عُرف

«ستیز با عرف» واکنشی است که برخی از افراد مورد مطالعه در مقابل طرد و انکار هویتشان به عنوان یک موضع به کار می‌برند. بنا بر داده‌های این مطالعه، تجربه غالب این افراد در جریان تعاملات اجتماعی با قضاوت‌ها و کلیشه‌های منفی همراه بوده است و هویت جمعی آنان همیشه نقض شده است. به همین جهت آن‌ها سعی دارند در تعاملات اجتماعی خود، اثر عُرف‌هایی که آن‌ها را محدود می‌کند، نادیده بگیرند و یا با اتخاذ رفتار و اندیشه‌ای آن‌ها را خنثی نمایند.

برخی از این افراد تقابل و درافتادن با عُرف‌های ناقض هویتشان را رسالت افراد ترنس می‌دانند و بخشی از انرژی و زمان خود را به انجام فعالیت‌هایی که اثر این عُرف‌ها را کاهش دهد، اختصاص داده‌اند. این اعمال در تعاملات آن‌ها با سایر افراد در شبکه‌های مجازی، مراکز آموزشی و جمع‌هایی که حضور آن‌ها تقریباً زیاد و طولانی است پیگیری می‌شود. بر این مبنا، افراد ترنس در فرایند زیست اجتماعی خود، به طور مستمر با فشار «فرامن اجتماعی» مواجه‌اند؛ به عبارت دیگر، هنجارها و عرف‌های فرهنگی و مذهبی، هویت جنسی آنان را به رسمیت نمی‌شناسند و موجب طرد اجتماعی و تحمیل «داغ ننگ» می‌شوند.

در واکنش به این وضعیت، برخی از این افراد به «ستیز با عرف» روی می‌آورند؛ یعنی نوعی تقابل فعال با هنجارهای مسلط که در واقع تلاشی برای بازگرداندن اقتدار «نهاد» در برابر سلطه «فرامن» است. این تقابل، در سطح روانی-فردی، بازتابی از میل جنسی و هویت درونی تثبیت شده‌ای است که فروید آن را ناشی از فرایندهای مکانیکی و زیستی بدن می‌داند؛ اما در سطح اجتماعی، به منزله کنشی اعتراضی در برابر محدودیت‌های فرهنگی و عرفی بازتولید می‌شود. در ادامه نظر دو نفر از این افراد برای نمونه ارائه شده است:

«... شکر خدا آگاهی جامعه زیاد شده و نسبت به قبل‌ها یه خُرده حساسیت‌ها کم‌تر شده، ولی نه به صورت کامل... من نظرم اینه که باید همه دست به دست هم بدم و واقعاً کار کنیم

که والا کسی که ترنس باشه هرزه نیست و خدا این جور خلقش کرده و دست خودش نیست و جا بیندازیم که کسی که ترنسه حق زندگی داره و من بشخصه با چند نفر از دوستانم که اونا هم ترنس، توی دانشگاه بودیم توی فضای مجازی و هر جا که بشه تلاش می‌کنیم نگاه‌های سنتی و بی‌اساس نسبت به ترنس‌ها از بین بره...»

«... توی خیلی از کشورها عادی شده، ولی توی ایران این جور نیست و کاری هم که می‌شه کرد اینه که نگاه جامعه رو تغییر بدیم و اون نظرهایی که می‌گن ترنسا فلان و بهمانن باید اصلاح بشه... اینی که می‌گه ترنس فلان و بهمانه، مشخصه ذهنش مریضه و باید اون افکار غلط رو از کله‌ش پاک کنه...»

ستیز با عرف در تعاملات برای همه افراد ترنس مقدور نیست. برای نمونه افرادی که هویت جنسی خود را، به دلایلی که در سطور و بخش‌های قبلی به آن‌ها اشاره شد، آشکار نمی‌کنند، تقابل با عرف برای آن‌ها به سهولت امکان‌پذیر نیست. چراکه از نظر آن‌ها انجام چنین اعمالی آشکارشدن هویت جنسی‌شان را به دنبال دارد و این یکی از مسائلی است که برخی از این افراد از آن به عنوان خط قرمز رفتاری خود اسم می‌برند.

۳-۵. اختفای نقش

تجربه برخی از شرکت‌کنندگان حاکی از این بوده است که انعطاف در تعاملات اجتماعی و مدیریت رفتار توانسته‌اند تا حدودی برخی از مسائل تنش‌زای مرتبط با هویت جنسی آن‌ها را کاهش دهد. این افراد معتقدند که اتخاذ رفتار متناسب با شرایط و موقعیت‌هایی که در آن قرار می‌گیرند، معقول‌ترین جهت‌گیری آن‌ها در تعامل با افراد بوده است. رسیدن به چنین نتیجه‌ای حاصل مرور تجربیات خود و دیگران در ارتباط با جامعه بوده است.

اکثر مشارکت‌کنندگان چنین نتایجی از تعامل و عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی، ظاهرشدن در فضاهای عمومی جامعه با هویت جنسی دلخواه و غیره کسب کرده‌اند. این جهت‌گیری در حالی اتخاذ شده است که این غالب راه‌حل‌های موجود برای نیل به هویت جنسی موردنظرشان محدود و در غالب مواقع ناممکن بوده است. به این صورت که آن‌ها انجام عمل جراحی تطبیق جنسیت، مصرف هورمون و غیره را مشمول ورود به دنیای جدیدی از چالش‌ها دانسته‌اند که تحمل و سازگارشدن با آن‌ها به مراتب دشوارتر از هویت فعلی آن‌ها ارزیابی شده است. آنان میان «امکان دسترسی به هویت جنسی دلخواه» و «هزینه‌های روانی- اجتماعی آشکارسازی یا تغییر جنسیت» نوعی محاسبه و موازنه برقرار کرده‌اند.

بر این اساس، ترجیح داده‌اند که با پذیرش محدودیت‌های فعلی و عدم افشای هویت جنسی خود در برخی موقعیت‌ها، از گسترش و شدت‌گیری مشکلات بالقوه جلوگیری کنند. در این رابطه یکی از افراد مصاحبه‌شونده چنین نظری داشته است:

«... به کلیپ دیدم به بنده خدایی تغییر جنسیت داده بود، رفته بود ترکیه و در ظاهر خیلی حس خوبی داشت، کامنتایی که براش گذاشته بودن رو که خوندم دیدم همش فحش و بد و بیراهه. بهش پیام دادم گفتم من هم شرایطم مثل شماست، چه پیشنهادی می‌دی؟ وقتی داستانش رو تعریف کرد واقعاً ترسیدم و منصرف شدم و فهمیدم از حرفاش زیادی هم حالش خوب نیست... خُب به این نتیجه رسیدم که کسی که توی ایران ترنسه، لزومی نداره هرجا می‌ره بگه من فلانم چون بهترش اینه واقعاً...»

در همین رابطه یکی دیگر از مصاحبه‌شوندگان گفت:

«... ترسی که من می‌گم مثل ترس از ارتفاع و چه می‌دونم ترس از زلزله و اینا نیست، شما کافیه با رفتار مثلاً توی مترو نشون بدی که آره تو فلانی [ترنس هستی]؛ ملت با نگاهاشون قورت میدن، دنبالت می‌افتن و زندگیت رو کوفت می‌کنن، هرچند واقعاً سخته ولی باید نگی اینم هرچند روانت داغون می‌شه...»

طبق این مضمون، به صورت کلی افراد ترنس تجربه جنسیتی درونی خود را با ملاحظات در مورد منابع موجود، مهارت‌های مقابله‌ای و پیامدهای انتقال جنسیتی می‌سنجند، به همین دلیل سازگاری با شرایط موجود و گریز از دامنه‌دارشدن مسائل احتمالی استراتژی رفتاری برخی از آن‌ها بوده است. نظر روشن این افراد در این خصوص بر این است که لذت کسب هویت دلخواه جنسی، ارزش تحمل پاره‌ای از مسائل و مشکلات ناشی از آن را ندارد.

۴-۵. خودفرو دست‌انگاری

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آگاهی افراد ترنس از واکنش‌های اجتماعی نسبت به هویت جنسی غیرمتعارف، نقش مهمی در شکل‌گیری موضع آن‌ها در تعاملات اجتماعی دارد. این وضعیت به‌ویژه در مردانی که گرایش‌های روانی زنانه دارند، برجسته است؛ آنان ضمن درک هنجارهای دوگانه جنسیتی و برتری اجتماعی مردان، تجربه غالب زنانگی خود را گاه تهدیدی برای مشروعیت اجتماعی می‌دانند. بر این اساس، خودفرو دست‌انگاری به عنوان مکانیسمی بازتابی در تعاملات اجتماعی ظاهر می‌شود که افراد ترنس برای جلوگیری

از داغ‌ننگ و طرد اجتماعی به کار می‌گیرند. بر همین اساس در تعاملات اجتماعی خود، با توجه به آنچه خود اذعان داشته‌اند، همواره خود را فرودست می‌پندارند. هرچند ممکن است در باور بسیاری از زنان دارای جنسیت متعارف چنین موضع‌گیری‌هایی معنایی نداشته باشد، لذا «خودفرودست‌انگاری» افراد ترنس به سبب شکننده بودنشان از نظر جنسی، عینیت بیشتری دارد. برخی از زنان ترنس با گرایش روانی جنس مرد، هنگامی که در معرض پرسش‌هایی با مضمون مورد بحث مواجه شدند، فرودست بودن خود را به جنسیت زیستی خود ربط می‌دهند. در ادامه نظریکی از مصاحبه‌شوندگان در این رابطه ارائه شده است:

«... بحث این نیست که من به عنوان یک ترنس به مرد حق بدم و به زن حق ندم، اصلاً بحث من این نیست. منظورم اینه که وقتی با یک مرد برخورد می‌کنم، البته نه هر مردی، جور دیگه‌ای رفتار می‌کنم و بهش توجه و احترام بیشتری دارم هرچند اون اصلاً نمی‌دونه من ترنس هستم یا نیستم...»

شکندگی ترنس‌بودن، ازجمله دیگر مواردی است که می‌توان از طریق آن «خودفرودست‌انگاری» برخی از افراد مورد مصاحبه را استنباط کرد. در این خصوص یکی از مشارکت‌کنندگان چنین توضیح داد:

... خیلی باید مراقب باشی! من به بارپیش یکی از دوستانم یه سوتی دادم و اون هم اون قدر گیر داد تا این که گفتم اره من این جوریم [یعنی ترنس هستم]. بعد از اون جریان رفتارش یه جور دیگه شد، انگار ازم باج می‌خواست که دهنش رو وا نکنم و الاثم دوستیمون برقراره... قرض دادم و پسش نداد، ولی پیدا کردن جایگزین سخت بود دیگه چیزی نگفتم...»

این وضعیت سبب شده است تا افراد ترنس در تعاملات اجتماعی خود علی‌رغم میل باطنی خود، متحمل پذیرش موضوعات ناخوشایندی شوند. شکندگی در این خصوص به سبب اجتناب افراد ترنس از واقع شدن در وضعیت‌های ناخوشایند دیگر صورت‌بندی شده است. علاوه بر این، هراس از طرد نیز موجبات خودفرودست‌انگاری بسیاری از افراد ترنس را رقم زده است.

۵-۵. هویت‌سازی کاذب

تعدادی از مصاحبه‌شوندگان برخلاف تمایلات درونی‌شان به ارائه تعاریفی متضاد از هویت خود در تعامل با دیگران اهتمام می‌ورزند و با ارائه هویت ساختگی بخش زیادی از روابط

اجتماعی خود را مدیریت می‌کنند. اتخاذ چنین عملی از نظر این افراد در راستای پوشش خلأهایی است که بافتار فرهنگی جامعه مانع از دسترسی افراد ترنس به آن‌ها شده است. به‌زعم این دسته از افراد، «ترنس‌بودن» قبل از آن‌که یک هویت جنسی مشروع اجتماعی باشد، عنوان یک «برچسب» است که آن‌ها را از روند عادی زندگی شان بازمی‌دارد، به همین دلیل خود را ناچار می‌یابند که هویتی را که از نظر خودشان متضاد با هویت درونی آن‌هاست معرفی نمایند. برای نمونه برخی از افراد ترنس زن اشتیاق زیادی به ارتباط با زن‌های غیرترنس دارند و برای این‌که بتوانند این نیاز خود را پوشش دهند، در تعامل و ارتباط هویت روانی خود را پنهان می‌کنند. چنین امری در میان مردان رواج بیشتری دارد و بخشی از داده‌های این پژوهش روایت چنین اقدام‌هایی است که بر مبنای آن افراد ترنس به ارتباطاتی گرایش دارند که برای طرف/ یا طرف‌های ارتباط هویت روانی آن‌ها مکنون است. در ادامه نظر چند نفر از این مشارکت‌کننده‌ها به عنوان نمونه ارائه شده است:

«... ببینید! انگار تمام دنیا منتظرن تو به یه جرم خیلی خطرناک اقرار کنی؛ یعنی خیلی از مردم به حدی مشتاق این یکی بگم من ترنس‌م که انگار با گفتن این حرف دنیاشون زیرورو می‌شه، خُب اینا دنبال این نیستن که بپذیرن؛ اتفاقاً می‌خوان اذیت کنن، نمی‌دونم مزاحمت برات ایجاد کنن... پس بهتره اصلاً هیچی نگوی و خودت رو هم مشتاق اقرار دیگران نشون بدی...»

«... شما بیا به یه دختر بگو من ترنس‌م، ببین چی می‌گه؟! شاید اولاش یه کم برات ذوق هم بکنه، ولی نه هر دختری. من توی دایریکت کسی این رو گفتم، فقط سه چهار روز باهام بود... ولی الان کیس دارم که بیشتر از یه ساله باهاش در ارتباطم و اصلاً هم نگفتم که آره من فلانم و خیلی هم رابطه‌مون گرمه، البته نه رابطه گرم بد... چاره‌ای نیست دیگه اگه حرف و حدیث نمی‌ساختن، والا ما که مریض نبودیم این جوری کنیم...»

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان در این خصوص گفت:

«... یه بار به خودم جرئت دادم که آره من باید بگم ترنس هستم و هرچه پیش اومد بذار پیش بیاد. یکی بود یه خُرده راحت بودم باهاش، آزمایشی یه بار گفتم ترنس‌م! کات کرد بعد مجبور شدم بگم دروغ گفتم و پشیمون شدم و حتی صداش رو درنیاوردم دیگه...»

هویت‌سازی کاذب حربه‌ای افرادی است که کم‌تر امکان برقراری ارتباط با سایر افراد ترنس را داشته‌اند و یا ارتباط با آن‌ها واجد جذابیت معناداری برای آن‌ها نبوده است. بنا بر داده‌های

پژوهش، هویت‌سازی کاذب به عنوان یکی از مسائل مرتبط با هویت افراد ترنس در تعاملات اجتماعی، در غالب موارد ناشی از بی‌ثباتی و آشفتگی هویت بوده است و در مواردی دیگر سرکوب آن چنین موضعی را باعث شده است.

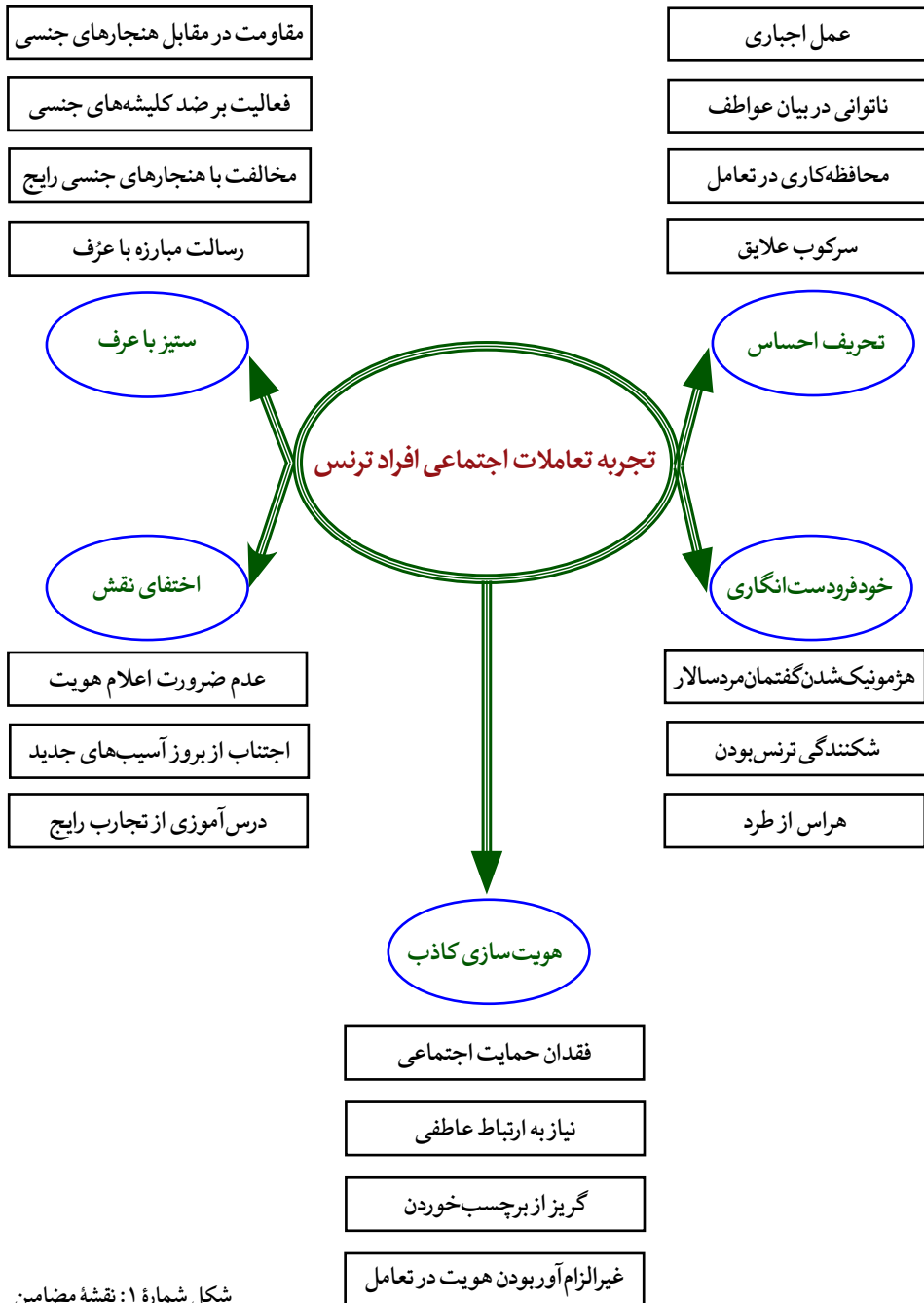
در نهایت می‌توان هویت‌سازی کاذب را محصول برهم‌کنش سه سطح در نظر گرفت: میل درونی به تحقق هویت جنسی، فشارهای فرهنگی-اجتماعی و برجسب‌های طردکننده، و میانجی‌گری بازتابی کنشگر در مدیریت روابط اجتماعی. چنین راهبردی گرچه نوعی انطباق اجباری با ساختارهای مسلط است، اما در عین حال، ابزاری برای تداوم حضور اجتماعی و جلوگیری از انزوای کامل افراد ترنس محسوب می‌شود.

۶-۵. جمع‌بندی مضامین

تجربه زیسته افراد ترنس نشان می‌دهد که فشارهای بیرونی شامل هنجارها و عرف‌های فرهنگی-اجتماعی، قضاوت‌ها و برجسب‌های منفی و ترس از طرد و «داغ‌نگ»، زمینه‌ساز شکل‌گیری تجربیات زیسته و واکنش‌های رفتاری-روانی آنان است. این فشارها موجب تحریف احساسات می‌شوند، به گونه‌ای که افراد ترنس برای جلوگیری از طرد و حفظ تعاملات اجتماعی، هویت و تمایلات درونی خود را سرکوب یا پنهان می‌کنند.

مواجهه مداوم با محدودیت‌ها و کلیشه‌ها، برخی را به ستیز با عرف و تلاش برای مقابله با هنجارهای محدودکننده سوق می‌دهد، در حالی که دیگران برای کاهش تنش و اجتناب از پیامدهای اجتماعی، به خودفروودست‌انگاری و پذیرش موضع فروودست روی می‌آورند. در شرایطی که آشکارسازی هویت خطرناک باشد، افراد با اختفای نقش و مدیریت انعطاف‌پذیر رفتارهای خود، سعی در کاهش فشار اجتماعی دارند و در مواردی نیز برای ادامه تعاملات و پوشش خلأهای فرهنگی-اجتماعی، به هویت‌سازی کاذب متوسل می‌شوند.

تمامی این واکنش‌ها از طریق فرآیندهای واسطه‌ای مانند سنجش موقعیت و منابع موجود، مهارت‌های مقابله‌ای و محاسبه هزینه‌ها و منافع آشکارسازی هویت، مدیریت می‌شوند. نتیجه این تعامل پیچیده، محدود یا کنترل‌شده شدن حضور اجتماعی، سرکوب تمایلات و نیازهای درونی و در عین حال حفظ ایمنی روانی و اجتماعی افراد ترنس است؛ به عبارت دیگر، هر مضمون با دیگری مرتبط است و مجموعه‌ای پویا از واکنش‌ها و پیامدها را در چهارچوب فشارهای اجتماعی شکل می‌دهد.

شکل شماره ۱: نقشه مضامین

۶. بحث و نتیجه‌گیری

بدل‌شدن هویت جنسی به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های افرادی که در اصطلاح «ترنس» نامیده می‌شوند، تعاملات اجتماعی این افراد را به صورت جدی تحت تأثیر قرار داده است. بسیاری از این افراد متأثر از شرایط و موقعیت‌هایی که در آن قرار گرفته‌اند، قادر به بیان بسیاری از مقتضیات و نیازهای درونی و بیرونی خود نیستند. در بسیاری از مواقع تجربیات تلخ مواجهه جامعه پیرامون با آن دسته از ترنس‌هایی که هویت خود را علنی کرده‌اند، موجب ایجاد مشکلات و مسائل چندگانه ناخوشایند و جدیدی برای آن‌ها شده است. این در حالی است که زندگی و فعالیت در جوامع انسانی بیش از هر امر دیگری نیازمند تعامل و ارتباط است. رواداشتن نگاه‌های تحقیرآمیز، تبعیض، برخوردهای نامناسب، انگ‌زنی و مسائلی از این قبیل به افرادی که هویت آن‌ها خارج از دوگانه «مرد» یا «زن» است از یک سو و تبعات روانی ناشی از جنسیت ناهمخوان با موجودیت زیستی، فرایند اجتماعی شدن این افراد را دچار خلأهای بی‌شماری کرده است. فقدان فضاهای مناسب برای ابراز هویت و حمایت‌های رسمی و غیررسمی موجب شده است که بسیاری از ترنس‌ها برای محافظت از خود و کاهش ریسک طرد اجتماعی، مجبور به اتخاذ راهبردهای انطباقی محافظه‌کارانه شوند. این فرایند، بازتاب تضاد میان عاملیت فردی و محدودیت‌های ساختاری است؛ افراد ترنس تلاش می‌کنند خود را مشروع و قابل پذیرش نشان دهند، در حالی که ساختارهای اجتماعی غالب، امکان تحقق کامل این عاملیت را محدود می‌کنند.

بنا بر یافته‌های این پژوهش، افراد ترنس به ندرت در معرض روابطی قرار می‌گیرند که دوام آن در بلندمدت به واسطه هویت جنسی‌شان بدون تنش باشد. چنین مسئله‌ای باعث شده است تا آن‌ها برای تخفیف تنش‌هایی که ممکن است مسائل آن‌ها را بیشتر و شدیدتر نماید تعاملات اجتماعی خود را با «تحریف کردن احساساتشان» پیگیری کنند. چنین موضعی از سوی این افراد واکنش معقولی تلقی شده است که از فقدان یک بستر و چهارچوب فرهنگی مناسب و همچنین عدم تطابق هویت جنسی آن‌ها با معانی اجتماعی و عرف‌های جنسی نشئت می‌گیرد. تحریف احساس با اعمال اجباری، سرکوب علائق، ناتوانی در بیان عواطف و محافظه‌کاری در تعامل عینیت پیدا می‌کند. این افراد به صورت جبری ملزم به تابعیت از تمام هنجارهای اجتماعی هستند. برخی از افراد ترنس جهت برون‌رفت از وضعیت‌هایی که متضاد و یا ناسازگار با هویت جنسی آن‌ها است، در بخشی از تعاملات اجتماعی خود در مقابل عرف‌های جنسی صف‌آرایی می‌کنند.

یافته‌های پژوهش در این خصوص بیان‌گر این است که «ستیز با عرف» با مقاومت کردن در برابر وجوه مطلق هنجارهای جنسی رایج (نقش‌هایی که برای دوگانه «مرد» و «زن» در نظر گرفته می‌شود)، فعالیت علیه کلیشه‌های طرد و انکارکننده هویت آن‌ها و همچنین قائل شدن یک رسالت و مأموریت در جهت عادی‌سازی هویت و نقش جنسی خود، هستی اجتماعی و تعاملی برخی از افراد ترنس را تعریف کرده است. درافتادن با عرف‌های جنسی برای افراد ترنس قبل از آن‌که یک موضع تهاجمی باشد، عکس‌العملی در مقابل ذهنیت‌ها و رفتارهایی است که در صدد نادیده گرفتن، طرد، انگ‌زنی و نقض هویت افراد ترنس از جانب جامعه اتخاذ می‌شود. به نظر می‌رسد که گسترده‌تر شدن دایره تعاملات اجتماعی به میانجی شبکه‌های تعامل مجازی و آگاهی افراد ترنس از تجربیات یکدیگر در چنین فضاهایی موجب شکل‌گیری چنین جبهه‌هایی شده است. گفتنی است که شناسایی چنین باورهایی در میان جامعه ترنس در مقایسه با یافته‌های تحقیقات انجام‌شده در داخل ایران تا حدود زیادی جدید است.

یافته‌های پژوهش در بخشی دیگر بیان‌گر این است که «اختفای نقش» به‌عنوان راهبردی که قرارگرفتن افراد ترنس در معرض تعاملات اجتماعی آسیب‌زا را حفظ می‌کند اتخاذ می‌شود. به بیان دیگر، برخی از این افراد برای مصون ماندن از هجمه‌های منفی و نگرش‌هایی ناقض هویت، همواره از تعریف خود به‌عنوان ترنس در فضاهای تعاملی خودداری می‌کنند. درپیش گرفتن چنین راهبردی از سوی این افراد، به‌طور معمول محصول محاسبه‌ای عقلانی است که به‌صورت تجربی به دست آمده است. عدم نیاز به علنی کردن هویت، جلوگیری از بروز تنش و آسیب و استناد به تجارب افراد ترنسی که اعلام هویتشان آسیب‌های روانی و اجتماعی زیادی به همراه داشته است از مواردی بوده‌اند که «اختفای نقش» را موجه و گریزناپذیر ساخته است.

برخی از افراد این جهت‌گیری رفتاری را در مورد اطرافیان نزدیک و خانواده‌هایشان برای ممانعت از داغ‌ننگ و ازدست‌دادن حمایت‌های اولیه به کار برده‌اند. درک وضعیت خود و آگاهی از هنجارهای جنسی رایج از یک سو و انطباق دادن خود با این هنجارها برای دفع بسیاری از طرد و تهدیدهای اجتماعی از سوی دیگر منجر به قرارگرفتن بسیاری از ترنس‌ها در وضعیت ناخوشایند روانی‌ای شده است که می‌توان از آن ذیل «خودفروست‌انگاری» در تعاملات تعبیر نمود. خودفروست‌انگاری احساس ناخوشایندی است که با باورهای مردسالارانه، شکنندگی ترنس بودن و هراس از طرد در تعاملات، جهان ذهنی برخی از افراد

ترنس را در برگرفته است. این ادراک از خود محصول یادگیری تمامی هنجارهایی است که افراد ترنس در فرایندهای اجتماعی خود ملزم به تبعیت از آن هستند. تضاد بین واقعیت و لذت در این خصوص، خودفروست‌انگاری را شدت بیشتری می‌بخشد. تعاملات رایجی که افراد ترنس در معرض آن قرار می‌گیرند، به دلیل عدم هم‌خوانی با بازنمایی‌های معمول هویت جنسی به پس‌زدگی هویت آن‌ها ختم می‌شود؛ بنابراین آشکارکردن و آشکار نکردن ترنس بودن به عنوان هویت جنسی برای بسیاری از ترنس‌ها به احساس خودفروست‌انگاری ختم می‌شود.

افراد ترنس همانند سایر انسان‌ها نیازمند ارتباطاتی معمول و بدون تنش هستند که مسئله هویت جنسی در آن برانگیزانندهٔ مسائلی غیرمتعارف نباشد. لذا واقعیت آن است ترنس بودن به عنوان یک هویت جنسی در تمام دنیا با شدت و ضعف متفاوت و به صورت عمومی همواره مشمول مواجهه و برخوردهایی متعارف نبوده است. برخی از ترنس‌ها با آگاهی کامل از چنین مسائلی ناچار به انکار هویت جنسی خود شده و در تعاملات خود، هویتی را از خود ارائه می‌دهند که جامعه از آن‌ها انتظار دارد. بنابراین «هویت‌سازی کاذب» رویکرد سازگاران‌ای است که بسیاری از این افراد علی‌رغم تمایل درونی خود به آن اقدام می‌نمایند. هراس از طردشدن، فقدان حمایت‌های اجتماعی لازم، نیاز به توجه عاطفی و غیرالزام‌آور بودن معرفی خود به عنوان یک فرد ترنس مواردی هستند که هویت‌سازی کاذب را بر ساخته‌اند.

درمجموع قرارگرفتن هویت جنسی به عنوان یکی از مبانی تعاملات اجتماعی، امری است که در تمامی جوامع با کم‌وکیف مختلف جریان دارد. در این راستا سرپیچی و انحراف از هویت جنسی دوگانهٔ زن و مرد، از طرف جامعه مشمول طرد، تحقیر، مجازات است. چنین امری موجب اختلال در تعاملات اجتماعی و دنیای درونی افرادی که هویت جنسی آن‌ها ترنس است شده است و علی‌رغم وجود گزینه‌هایی برای برون‌رفت این افراد از وضعیت ناخوشایندی که تجربه می‌کنند، همواره مسائل و موانع زیادی برای نیل ترنس‌ها به وضعیت مطلوب و عادی وجود دارد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که افراد ترنس در فرایند اجتماعی شدن جنسی‌شان به صورت هنجاری در معرض مجموعه‌ای از مناسبات فرهنگی، خانوادگی، مذهبی، اقتصادی، سیاسی، آموزشی و غیره قرار دارند که قادر به خنثی نمودن آثار آن‌ها به صورت کامل در تعاملات اجتماعی خود نیستند. به همین دلیل آن‌ها معمولاً الگوهایی را اتخاذ می‌کنند که در غالب موارد موافق هویت جنسی آن‌ها نیست. به عبارت دیگر این افراد قادر به نقض آنچه فروید «فرامن» می‌نامد نیستند.

یکی از عمده دلایل این وضعیت این است که بستر فرهنگی و عرف‌های موجود در جامعه ایران مفاهیم و دستورالعمل‌های ضروری برای هماهنگی میان هویت جنسی افراد ترنس با عمل، تفکر و احساس آن‌ها را صورت‌بندی ننموده است. تحت چنین وضعیتی افراد ترنس در اوایل فرایند جامعه‌پذیری خود لاجرم به تعاریف والدین خود از رفتار قابل قبول تن می‌دهند؛ لذا آن را به عنوان یک امر مطلق در خود نهادینه نمی‌کنند؛ لذا هویت نقشی، فردی و جمعی این افراد هنوز به وسیله هنجارها و قواعد تعیین‌کننده هویت جنسی حاکم تعیین و تعریف می‌شود. در این میان برای گریز از طرد، تحقیر، انگ‌زنی، مجازات و پیشگیری از دیگر تبعات هویت جنسی ترنس‌بودن، تعاملات اجتماعی این افراد با تحریف احساس، هویت‌سازی کاذب، خودفرودست‌انگاری، اختفای نقش و ستیز با عرف‌ها صورت می‌گیرد. به منظور بهبود تعاملات اجتماعی افراد ترنس در ایران، نتایج این پژوهش بر ضرورت تدوین سیاست‌هایی چندبعدی دلالت دارد. از یک سو، آموزش عمومی و ارتقای سواد فرهنگی و جنسی در جامعه می‌تواند به کاهش انگ‌زنی و بهبود پذیرش اجتماعی یاری رساند؛ از سوی دیگر، اصلاح رویه‌های اداری و قانونی در زمینه مدارک هویتی و دسترسی به خدمات درمانی، زمینه‌ای برای کاهش موانع ساختاری فراهم می‌کند. همچنین، ارائه حمایت‌های اجتماعی هدفمند نظیر مشاوره‌های روان‌شناختی و ایجاد شبکه‌های حمایتی تخصصی، به توانمندسازی افراد ترنس در مواجهه با فشارهای اجتماعی منجر می‌شود. نهایتاً، فراهم‌سازی فضاهای امن اجتماعی و فرهنگی، بستری را ایجاد می‌کند که در آن افراد ترنس قادر باشند بدون برچسب‌خوردگی و طرد، هویت خود را تجربه و ابراز نمایند.

منابع

- احمدی، ثریا، عقیلی، سیدوحید، مهدی‌زاده، سیدمحمد و مظفری، افسانه (۱۳۹۴). رسانه‌ها و مسئله هویت جنسیتی بازنمایی شده (رهیافتی تحلیلی به مناقشه تاریخی نقش رسانه‌ها در بازتولید و ترویج نابرابری جنسیتی). مطالعات رسانه‌ای، ۱۰(۳۱)، ۷-۱۸.
- باستانی، سوسن و موسی‌نژاد، پریسا (۱۳۹۲). هویت جنسیتی مردان و زنان در کلان‌شهر تهران. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۱(۲)، ۵۴-۲۹.
- باقری، مهدیه؛ صدیق‌اورعی، غلامرضا؛ فرزانه، احمد (۱۳۹۹). مسئله تعامل اجتماعی در خانواده ایرانی، مسائل اجتماعی ایران، ۱۱(۲)، ۶۴-۳۳.
- جنکینز، ریچارد (۱۳۸۱). هویت اجتماعی. ترجمه تورج یارمحمدی، تهران: شیرازه.
- خلیلی، منصوره، وزیری، شهرام و لطفی‌کاشانی، فرح (۱۴۰۱). بررسی تجربه زیسته و رشد هویت در افراد ترانجسیتی: یک مطالعه کیفی. مجله پرستاری و مامایی، ۲۰(۱)، ۴۲-۳۱.

- دوران، بهزاد و محسنی، منوچهر (۱۳۸۶). هویت؛ رویکردها و نظریه‌ها در هویت و بحران هویت. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی.
- زمانی، نرگس، زمانی، سعید، رجائیان، ابراهیم و برزگر محمدی، رضا (۱۳۹۹). دیسفورای جنسیتی و عوامل شخصیتی، روانی و اجتماعی (طرح‌واره‌های ناسازگار، ذهنیت‌های طرح‌واره‌ای، نقش جبران افراطی و اجتناب) مؤثر بر آن در بین مبتلایان به اختلال هویت جنسی در انتظار تغییر جنسیت. مجله علمی پژوهان، ۱۸ (۳)، ۳۴-۴۵.
- عبدالله زاده، مهرداد، حیدری، ناهید و ناجی، سیدعلی (۱۳۹۹). تجارب معنوی افراد مبتلا به اختلال هویت جنسی: یک مطالعه کیفی. مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، ۱۸ (۹)، ۷۴۹-۷۴۱.
- علیخواه، فردین، نادمی، محمد و ضیاء ناصرانی، محدثه (۱۳۹۴). تجربه انگ‌زنی و اختلال هویت جنسی؛ آثار و پیامدها. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، ۱۳ (۱)، ۵۶-۴۳.
- فرهمند، مهناز و دانافر، فاطمه (۱۳۹۶). تحلیل مشکلات فردی - اجتماعی تراجنسیتی‌ها. مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۶ (۴)، ۷۶۵-۷۳۵.
- فولادیان، مجید و برادران کاشانی، زهرا (۱۳۹۷). بررسی کیفی ابعاد بحران هویت جنسیتی مبتنی بر رویکرد نظریه زمینه‌ای. پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۵ (۱۵)، ۴۰-۱.
- قلی پور، سیاوش و ولدی نیا، زهرا (۱۴۰۰). تجربه زیسته افراد با هویت جنسی متفاوت در شهر کرمانشاه. بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱۲ (۱)، ۶۵-۴۵.
- کرسول، جان (۱۳۹۶). پوشش کیفی و طرح پژوهش (انتخاب از میان پنج رویکرد). ترجمه حسن دانایی فرد و حسین کاظمی. تهران: نشر صفار.
- کرمی، مهناز؛ قاضینژاد، مریم؛ اعظم‌آزاده، منصوره (۱۴۰۲). تبیین رابطه هویت مذهبی و موقعیت اجتماعی با احساس طرد اجتماعی در بین دو گروه دانشجویان شیعه و سنی (مطالعه موردی: دانشجویان دانشکده‌های علوم اجتماعی دانشگاه‌های تهران). مسائل اجتماعی ایران، ۱۴ (۱)، ۲۶۰-۲۳۷.
- گروسی، سعیده (۱۳۹۶). مقدمه‌ای بر نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی (با رویکرد جامعه‌شناختی). تهران: جامعه‌شناسان.
- گل بهاری، ندا (۱۴۰۱). تقابل هویت جنسیتی فردی و اجتماعی در تک‌زیستی دختران. مسائل اجتماعی ایران، ۱۳ (۲)، ۳۰۶-۲۸۱.
- گل بهاری، ندا، اعظم‌آزاده، منصوره و قاضی‌نژاد، مریم (۱۴۰۱). دیالکتیک شناسایی در بین تراجنسیتی‌ها (نگاهی به تجربه زیسته ناراضیان جنسی در فرایند هویت‌یابی). مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۱۶ (۱)، ۱۲۹-۱۵۲.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی. ترجمه منوچهر صبوری، چاپ چهاردهم، تهران: نی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۹۴). تجدد و تشخیص: جامعه و هویت فردی در عصر جدید. ترجمه ناصر موفقیان، تهران: نی.
- ماری، آن و اسپنله، روش بلاو (۱۳۷۲). مفهوم نقش در روان‌شناسی اجتماعی مطالعات تاریخی انتقادی، ترجمه ابوالحسن سرو قد مقدم، مشهد: معاونت فرهنگی آستان قدس.
- هاشمیان‌فر، سیدعلی، مهربانی، حسینعلی و مرادی فرد، سمیه (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین سرمایه

- فرهنگی و هویت جنسیتی دختران جوان شهر اصفهان. دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- ولدبیگی، اقبال، زمانی، مریم، نهال گر، پریسا و صفری، سروش (۱۴۰۱). واکاوی فرایندهای روانی- اجتماعی دانشجویان تراجنسیتی دانشگاه تهران. رفاه اجتماعی، ۲۲ (۸۵)، ۳۰۱-۳۳۷.
- Ahmad, M. (2020). Transgender: Identity and Issues – A Sociological Enquiry. *International Journal of Arts, Humanities and Social Studies (IJAHSS)*, 2 (5), 36- 49.
- Alanko, K., & Lund, H. (2020). Transgender Youth and Social Support: A Survey Study on the Effects of Good Relationships on Well-being and Mental Health. *YOUNG*, 28(2), 199-216.
- Andler, M. (2021). The Sexual Orientation/Identity Distinction. *Hypatia*, 36 (2):259-275.
- Budge, S. L., Katz-Wise, S. L., Tebbe, E. N., Howard, K. A. S., Schneider, C. L., & Rodriguez, A. (2013). Transgender emotional and coping processes: Facilitative and avoidant coping throughout gender transitioning. *The Counseling Psychologist*, 41(4), 601–647.
- Buss, J., Le, H., & Haimson, O. L. (2022). Transgender identity management across social media platforms. *Media, Culture & Society*, 44(1), 22-38.
- Byrne A. (2023). The Origin of “Gender Identity”. *Archives of sexual behavior*, 52(7), 2709–2711.
- Cancela, D., Stutterheim, S. E., Uitdewilligen, S., Hülshager, U. R. (2024). The time-lagged impact of microaggressions at work on the emotional exhaustion of transgender and gender diverse employees. *International Journal of Transgender Health*, 1–18.
- Carter, M. J. (2014). Gender Socialization and Identity Theory. *Social Sciences*, 3(2), 242-263.
- Colosi, Rachela and Cowen, Nick and Todd, Megan. (2023). Sexual and Gender Identity Work on Social Media. *Sociology Compass*, 17 (6), 1-14.
- Darakchi, S. (2015). Sociological Aspects OF Sexuality. *Humanities and Social Sciences*. 2 (1-2), 113- 126.
- Diamond, L. M., Pardo, S. T., Butterworth, M. R. (2011). Transgender experience and identity. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research* (pp. 629–647).
- European Union Agency for Fundamental Rights - FRA. Being trans in the European Union - Comparative analysis of EU LGBT survey data. European Commission; 2014.
- Fausto-Sterling, A. (2019). Gender/Sex, Sexual Orientation, and Identity Are in the Body: How Did They Get There? *The Journal of Sex Research*, 56(4–5), 529–555.
- Fricke, K. (2010). The Influence of Society on Queer Identity Development and

- Classification. The Vermont Connection, 31(1).
- Gagné, P., Tewksbury, R., & Mcgaughey, D. (1997). Coming out and crossing over: Identity Formation and Proclamation in a Transgender Community. *Gender & Society*, 11(4), 478-508.
 - Haslanger, S. (2016). What is a (social) structural explanation? *Philosophical Studies*, 173 (1), 113–30.
 - Lee, J.-E. (2024). Sexual socialization and the sexual debut of Laotian adolescents in sociocultural context: a qualitative approach. *International Journal of Adolescence and Youth*, 29 (1), 1-15.
 - Levitt, H. M., & Ippolito, M. R. (2014). Being transgender: the experience of transgender identity development. *Journal of homosexuality*, 61(12), 1727–1758.
 - Lewis T.O.G., Barreto M. & Doyle D.M. (2023) Stigma, identity and support in social relationships of transgender people throughout transition: A qualitative analysis of multiple perspectives. *Journal of Social Issues*, 79, 108–128.
 - Lewis, T. O.G, Doyle, D.M., Barreto, M. & Jackson, D. (2021) Social relationship experiences of transgender people and their relational partners: a meta-synthesis. *Social Science and Medicine*, 282, 1–15.
 - Norton A, Herek G. (2013). Heterosexuals' attitudes toward transgender people: findings from a national probability sample of U.S. adults. *Sex Roles*. 68(11):738–53.
 - Van de Bongardt. D., Reitz, E., Sandfort. T., Deković, M. (2015). A meta-analysis of the relations between three types of peer norms and adolescent sexual behavior. *Personality and Social Psychology Review*. 19:203–234.
 - Westbrook, L., & Schilt, K. (2014). Doing gender, determining gender: Transgender people, gender panics, and the maintenance of the sex/gender/sexuality system. *Gender & Society*, 28(1), 32–57.
 - Xavier, J.M., Bobbin, M., Singer, B. & Budd, E. (2005) A needs assessment of transgendered people of color living in Washington, DC. *International Journal of Transgenderism*, 8(2–3), 31–47.
 - Hill, P., Reesor, N., Collicot, D. (2017). Sexual identity. In *The SAGE encyclopedia of psychology and gender*, 4, 1521-1523.
 - Schilt, K., Lagos, D. (2017). The Development of Transgender Studies in Sociology. *Annual Review of Sociology*, 43:425-443.

References (in Persian)

- Abdolazadeh, M., Heydari, N., & Naji, A. L. (2020). Spiritual experiences of people with gender dysphoria: A qualitative study. *Nursing and Midwifery Journal*, 18(9), 741–749.
- Ahmadi, S., Aghili, S. V., Mahdizadeh, S. M., & Mozaffari, A. (2015). Media and the issue of gender identity representation: An analytical approach to the historical

- debate on the role of media in reproducing and promoting gender inequality. *Media Studies*, 10(31), 7–18.
- Alikhah, F., Nademi, M., & Zia Nasserani, M. (2015). Stigma and gender identity disorder: Impacts and outcomes. *SJS Public Health*, 13(1), 43–56.
 - Bagheri M, Sedigh Ouraee G, Farzaneh A. (2020). Problem of Social Interaction in the Iranian Family. *Social Problems of Iran*. 11(2), 33-64.
 - Bastani, S. and Moosanejad, P. (2013). Gender Identity of Men and Women in Metropolitan Tehran. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 11(2), 29-54.
 - Creswell, J. (2017). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (H. Danaeefard & H. Kazemi, Trans.). Tehran: Safar Publishing.
 - Douran, B, & Mohseni, M. (2007). *Identity: Approaches and theories in identity and identity crisis*. Tehran: Institute for Humanities Research.
 - Farahmand, M. and Danafar, F. (2017). Analysis of Individual-Social Problems of transsexuals. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 6(4), 735-765.
 - fouladian, M. and b, Z. (2018). A Qualitative Study of Dimensions of the Gender Identity Crisis: A Grounded Theory Approach. *Journal of Social Work Research*, 5(15), 1- 40.
 - gholipoor, S. and valadinia, Z. (2021). Lived Experience of Transsexual People in Kermanshah. *Journal of Social Problems of Iran*, 12(1), 45-65.
 - Giddens, A. (2005). *Sociology* (M. Sabouri, Trans., 14th ed.). Tehran: Ney.
 - Giddens, A. (2015). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age* (N. Mofakhian, Trans.). Tehran: Ney.
 - Golbahari N. (2023). The contrast of social and personal gender identity. *Social Problems of Iran*. 13(2), 281-306.
 - Golbahari, N., Azam Azade, M. and Ghazinejad, M. (2022). Dialectics of identification between binary transsexual people. *Journal of Iranian Social Studies*, 16(1), 129-152.
 - Grousi, S. (2017). *An introduction to social psychology theories (with a sociological approach)*. Tehran: Jameh-Shenasan.
 - Hashemianfar, S. A., Mehrabi, H. A., & Moradi Fard, S. (2013). Investigating the relationship between cultural capital and gender identity of young women in Isfahan (Master's thesis, University of Isfahan, Faculty of Literature and Humanities). University of Isfahan.
 - Jenkins, R. (2002). *Social identity* (T. Yarmohammadi, Trans.). Tehran: Shirazeh.
 - Karami M, Ghazinejad M, Azam Azadeh M. (2023). Religious identity and social status: feeling of social exclusion among Shia and Sunni students (Case study: students of social science of Tehran universities). *Social Problems of Iran*. 14(1), 237-260.

- Khalili, M., Vaziri, S., & Lotfi Kashani, F. (2022). Investigating lived experience and identity development in transgender people: A qualitative study. *Nursing and Midwifery Journal*, 20(1), 31–42.
- Mead, Ann, & Spenley, Rose Blaw. (1993). *The concept of role in social psychology: Critical historical studies* (A. Sarvghad Moghadam, Trans.). Mashhad: Cultural Deputy of Astan Quds.
- Valadbeigi E, Zamani M, Nahalgar P, Safari S. (2022). Analyzing the Psycho-social Processes of Transgender Students in University of Tehran. *refahj*. 22(85), 301-337.
- Zamani, N., Zamani, S., Rajaeian, E., & Barzegar Mohamadi, R. (2020). Gender disparity and personality, psychological and social factors affecting it among people with gender identity disorder awaiting gender change. *Pajouhan Scientific Journal*, 18(3), 34- 45.